

Szlak 10
Administracja Dziennika Urzędów.
Kuratorj. Okr. Szkolnego Lubelskiego
L U B L I N

NALEŻNOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁTEM. CENA NUMERU 60 GROSZY

SAMORZĄD

TYGODNIK

POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU
TERYTORJALNEGO

Rok XXI.

Warszawa, 16 kwietnia 1939 r.

nr 16

TREŚĆ NUMERU

S. S-ki. — Wykonanie budżetów związków samorządowych w roku 1937/38.

R. D. — Czynności gmin w postępowaniu karno - skarbowym.

inż. M. Geisler. — Kilka uwag w sprawie sadzenia drzew przy drogach.

Co piszą inni:

A. — „Postulaty oświatowe wsi“.

Przegląd orzecznictwa.

Sprawy bieżące.

Wiadomości gospodarcze.

Poradnik samorządowy.

DRUGIE OGŁOSZENIE

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

POLSKIEGO BANKU KOMUNALNEGO Spółka Akcyjna,

odbędzie się w czwartek dnia 27 kwietnia 1939 r. o godzinie 14 w lokalu Banku w Warszawie (Plac Napoleona 7), z następującym porządkiem obrad:

- I. Zagajenie i wybór Prezydium.
- II. Sprawozdanie za rok 1938:
 - a) sprawozdanie Zarządu, bilans, rachunek strat i zysków oraz podział zysków,
 - b) sprawozdanie i wnioski Komisji Rewizyjnej,
 - c) sprawozdanie i wnioski Rady Nadzorczej.
- III. Budżet na rok 1939.
- IV. Wnioski zgłoszone zgodnie z § 47 statutu.
- V. Wybory: a) 4-ch członków Rady Nadzorczej,
b) 5-ciu członków Komisji Rewizyjnej.

Walne Zgromadzenie zwołane na dzień 27 kwietnia 1939 r. będzie ważne bez względu na ilość obecnych na Zgromadzeniu delegatów Akcjonariuszów i ilość reprezentowanych przez nich akcji (§ 48 statutu).

Każdy akcjonariusz, który jest zapisany do księgi akcyjnej przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia, może uczestniczyć na Walnym Zgromadzeniu w osobie upoważnionego do tego na piśmie delegata, wyznaczonego z pośród członków swego organu wykonawczego (§ 51 statutu).

Upoważnienie dla delegata, stwierdzające, że jest on członkiem organu wykonawczego i posiada prawo reprezentowania i głosowania w imieniu akcjonariusza, winno być zaopatrzone pieczęcią i podpisanymi jak dla zobowiązań oraz opłacone stemplem w kwocie nominalnej zł 5.—. Upoważnienie to uprasza się nadesłać do Banku do dnia 22 kwietnia 1939 r.

Wniosków o uzupełnienie, zgodnie z § 47 statutu, porządku obrad nie zgłoszono.

Z A R Z Ą D

FABRYKA KAS STALOBETONOWYCH **S. ZWIERZCHOWSKI**

W A R S Z A W A
UL. WIERZBOWA 3, TEL. 522.97

Kasy odporne na włamanie. Kasety do muru, szafy żelazne, kasy okazyjne, k a s e t k i.

PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT DROGOWYCH
FABRYKA ASFALTU I PAPY DACHOWEJ

WACŁAW KIEŁBIŃSKI

Warszawa, ul. Tyszkiewiczza Nr 8, tel.: 280-75, 349-28 i 504-37

Oddziały: 1) Wilno, ul. Ponarska Nr 26, tel. 28-04.
2) Łódź, ul. Wólczańska Nr 259, tel. 279-15.

Subskrypcja

„Pożyczki Przeciwlotniczej”

— obowiązkiem każdego Polaka!

WYDZIAŁ POWIATOWY W BRODACH

ogłasza

K O N K U R S

na stanowisko technika-sekretarza Powiatowego Zarządu Drogowego.

Od kandydatów wymagane są:

- 1) ukończenie średniej technicznej szkoły drogowej,
- 2) conajmniej 3-letnia praktyka administracyjno-techniczna w Powiatowych Zarządach Drogowych,
- 3) nieprzekroczony 40 rok życia,
- 4) obywatelstwo polskie,
- 5) uregulowany stosunek do służby wojskowej.

Uposażenie według X-grupy płac pracowników samorządowych z możliwością awansu do grupy VIII.

Podania wraz z odpisami świadectw i życiorysem wnosić należy do Wydziału Powiatowego w terminie do 15 maja 1939 r.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta powiatowy

(—) mgr M. Grodowski.

czas. 13458/21/16

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA 7.50 ZŁOTYCH. OD 6 EGZEMPLARZY 6.25 Zł. NUMER POJEDYNCZY 60 GROSZY. KONTO CZEKOWE w P. K. O. 52.020 Nr KONTA ROZRACHUNKOWEGO W URZ. P.-T. WARSZAWA I — 276.	REDAKCJA I ADMINISTRACJA: WARSZAWA I, MARSZAŁKOWSKA 81a REDAKCJI 8.79-77. ADMINISTRACJI 9.61-92. Redakcja rękopisów nadesłanych nie zwraca.	Ceny ogłoszeń: Strona w tekście: 350 zł., 1/2 — str. 175 zł., 1/4 str. 87 zł 50 gr. Poza tekstem za str. 250 zł., 1/2 str. 125 zł., 1/4 str. 62 zł. 50 gr. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł., 1/2 str. 60 zł., 1/4 str. 30 zł.

Redaktor — Franciszek Branny

ROK XXI.	WARSZAWA, 16 KWIETNIA 1939 r.	nr 16

TRESC nr 16. Wykonanie budżetów związków samorządowych w roku 1937/38 — *S. S-ki*. Czynności gmin w postępowaniu karno-skarbowym — *R. D.* Kilka uwag w sprawie sadzenia drzew przy drogach — *inż. M. Geisler*. Co piszą inni: „Postulaty oświatowe wsi” — *A.* Przegląd orzecznictwa. Sprawy bieżące. Wiadomości gospodarcze. Poradnik samorządowy.

Wykonanie budżetów związków samorządowych w roku 1937/38

Korzystając z oficjalnych publikacji¹⁾, poświęconych zagadnieniom finansów samorządowych, możemy wyrobić sobie pojęcie o kształtowaniu się wydatków, dochodów, zadłużania oraz nadwyżek i niedoborów związków samorządu terytorialnego na przestrzeni dłuższego okresu czasu.

Przyjmując jako wyjściowy okres budżetowy 1933/34, konstatujemy stały wzrost wydatków i dochodów budżetu administracyjnego. Ogólna suma wydatków (zwykłych i nadzwyczajnych) na podstawie zamknięć rachunkowych wynosiła:

w roku budżetowym 1933/34	—	629,0	miln. zł
„ „ 1934/35	—	647,7	„ „
„ „ 1935/36	—	674,0	„ „
„ „ 1936/37	—	728,2	„ „
„ „ 1937/38	—	803,3	„ „

Ogólna suma dochodów (zwykłych i nadzwyczajnych) w tym okresie wzrasta z roku na rok w tempie nieco silniejszym, a mianowicie suma ta wynosi w roku budżetowym:

1933/34	—	637,2	miln. zł
1934/35	—	661,3	„ „
1935/36	—	703,9	„ „
1936/37	—	781,8	„ „
1937/38	—	875,4	„ „

Na takie kształtowanie się wydatków i dochodów wpływa budżet nadzwyczajny, który w tym okresie stale wzrasta, wynosząc dla wydatków w roku 1933/34 — 93,8 miln., w roku 1937/38 — 241,1 miln. zł. Wpływy dochodów nadzwyczajnych w tym czasie wzrastają z 96,1 miln. zł w roku 1933/34 do 266,4 miln. zł w roku 1937/38.

Budżet zwykły wykazuje, jeśli chodzi o wydatki, pewną tendencję zniżkową, dopiero w ostat-

nim roku rozpatrywanego okresu następuje dosyć znaczne zwiększenie ogólnej sumy budżetu zwyczajnego. W sposób analogiczny mniej więcej kształtuje się budżet zwyczajny dochodów. Biorąc pod uwagę, że sumy wpływów uzyskane ze źródeł zwyczajnych są wyższe od sum wydatków zwyczajnych, należy przypuszczać, że samorzady nawet przy pewnej poprawie sytuacji nie zwiększyły zakresu prac, przewidywanych budżetem zwyczajnym, rezerwując w ten sposób uzyskane nadwyżki budżetu zwyczajnego na pokrycie wydatków budżetu nadzwyczajnego lub też na likwidowanie niedoborów z lat ubiegłych.

Jak na tym tle sytuacji finansowej związków samorządowych zarysowuje się wykonanie budżetów za rok 1937/38?

Wyniki gospodarki finansowej roku 1937/38 wykazują dalszy wzrost ogólnej sumy wydatków, przeznaczonych przez samorząd terytorialny na poszczególne cele, jak również wzrost ogólnej sumy dochodów uzyskanych z poszczególnych źródeł.

Porównyując poszczególne rodzaje wydatków (działy budżetowe) roku 1937/38 z analogicznymi sumami za rok poprzedni (1936/37), stwierdzamy wzrost wydatków w roku 1937/38 bez wyjątku we wszystkich działach pracy samorządu.

Podobne zjawisko obserwujemy w budżecie nadzwyczajnym wydatków. Wyjątek tutaj stanowią tylko wydatki na spłatę długów, które w roku 1937/38 zmniejszyły się o przeszło 67,0% w stosunku do sumy wydatków z roku poprzedniego. Fakt ten można i należy tłumaczyć tym, że w roku 1936/37 związki samorządu terytorialnego w związku z decyzjami komisji oddłużeniowych przeprowadzały przez zamknięcia rachunkowe operacje, dotyczące konwersji pożyczek krótko i długoterminowych. Wypadki takie w roku budżetowym 1937/38 nie były tak liczne.

Jeśli chodzi o regulowanie zaległych zobowiązań, powstałych z tytułu wykonywania budżetów w okre-

1) Wiadomości statystyczne Nr 7 z dnia 5 kwietnia 1939 r.

D 405 / 73 / 277

sach niepomysłnej koniunktury gospodarczej, to w rozpatrywanym okresie związki samorządowe przeznaczały na ten cel dość znaczne kwoty. W roku budżetowym 1933/34 suma wydana na pokrycie niedoborów z lat ubiegłych wynosiła — 36,1 miln. zł, w roku 1934/35 — 27,5 miln. zł, w roku 1935/36 — 35,6 miln. zł, w roku 1936/37 — 50,9 miln. zł i w roku 1937/38 — 76,8 miln. zł.

Zważywszy, że wysokość niedoborów budżetowych według stanu po 31.III.1937 r. (tj. na początek roku sprawozdawczego) sięgała 117,2 miln. zł musimy przyznać, że suma tych zobowiązań uległa w ciągu roku znacznej redukcji, co oczywiście może mieć dodatni wpływ na gospodarkę w latach następnych. Przeznaczenie tak znacznej kwoty na pokrycie tego rodzaju zobowiązań w ciągu jednego roku świadczy o tym, jak dalece związki samorządowe doceniają konieczność pokrywania w pierwszym rzędzie długów. Przeznaczenie powyższej kwoty, stanowiącej przeszło 10% budżetu samorządowego, nie na spłatę zobowiązań zaległych, lecz na konkretne cele mogły by zaspokoić wiele potrzeb oraz ułatwić realizację wielu zadań, ciążyących na związkach samorządu terytorialnego.

Porównyując wpływy z poszczególnych źródeł dochodu, osiągnięte w budżecie zwyczajnym r.

1937/38 z analogicznymi sumami w budżecie r. 1936/37, widzimy, że wszystkie źródła w r. 1937/38 zasilają kasy miejskie wydatniej niż w r. 1936/37. Najpoważniejszy wzrost wykazują wpływy z danin samorządowych. Dochody z tego źródła w roku budż. 1937/38 — wynoszą — 390,1 miln. zł wobec 352,7 miln. zł w roku 1936/37.

Spśród dochodów nadzwyczajnych wykazują wzrost wpływy ze wszystkich źródeł z wyjątkiem wpływów ze sprzedaży i likwidacji majątków i przedsiębiorstw.

Uzupełnienie wyników finansowej gospodarki związków samorządowych stanowi rachunek zamknięcia sum pozabudżetowych, który charakteryzuje operacje finansowe samorządu, odbywające się poza budżetem. Nie wchodząc w szczegółową analizę tego zestawienia, chcemy zwrócić uwagę na najbardziej charakterystyczne zmiany, jakie zaszły w sumach wg stanu z dnia 31.III.38 r. w porównaniu ze stanem z dnia 31.III.37. Przede wszystkim obserwujemy zmniejszenie sumy niedoborów ze 117,2 miln. zł na 45,6 miln. zł. W stanie biernym znacznej redukcji uległa suma pożyczek krótkoterminowych (18,4 miln. zł w dniu 31.III.1937 r. na 6,9 miln. zł w dniu 31.III. 1938 r.). Zadłużenie u wierzycieli w ciągu roku bud-

Wydatki związków samorządu terytorialnego na podstawie zamknięć rachunkowych budżetów administracyjnych 1937/38

Tysiące złotych

Rodzaje wydatków i dochodów	Ogółem	Gminy wiejskie	Miasta	Powiatowe	Wojewódzkie
				związki samorządowe	
Wydatki ogółem <i>a</i>	803.289	129.245	507.148	156.221	10.675
Wydatki zwyczajne	562.221	106.121	332.306	114.191	9.603
Zarząd ogólny	138.457	41.029	78.202	18.237	989
Wydatki osobowe	111.022	30.470	67.998	11.779	775
„ rzeczowe	27.435	10.559	10.204	6.458	214
Majątek samorządowy	11.264	1.052	9.432	744	36
Przedsiębiorstwa samorządowe	2.940	242	2.593	104	1
Spłata długów	66.029	3.943	51.698	8.389	1.999
Drogi i place publiczne	90.576	8.115	24.458	54.785	3.218
Pomiary i plany rozbudowy	5.111	47	4.833	231	—
Oświata	61.027	26.659	32.785	1.501	42
Kultura i sztuka	8.787	328	7.913	332	214
Zdrowie publiczne	58.150	8.104	40.372	9.366	308
w tym dopłata do szpitali	3.567	—	2.467	837	263
Opieka społeczna	43.425	5.849	33.129	2.034	2.413
w tym dopłata do zakładów opiekuńczych	7.343	—	5.256	142	1.945
Popieranie rolnictwa	11.956	1.438	754	9.543	221
Popieranie przemysłu i handlu	6.613	93	6.249	257	14
Bezpieczeństwo publiczne	28.593	3.066	23.907	1.620	—
Świadczenia na rzecz innych związków samorządowych	9.042	2.570	2.476	3.971	25
Różne	20.251	3.546	13.505	3.077	123
Wydatki nadzwyczajne	241.068	23.124	174.842	42.030	1.072
Zarząd ogólny	4.770	458	1.917	2.395	—
Majątek samorządowy	20.470	1.898	17.943	617	12
Przedsiębiorstwa samorządowe	63.713	517	59.161	3.035	—
Spłata długów	13.952	520	11.786	1.646	—
Drogi i place publiczne	69.934	2.785	41.815	24.862	472
Pomiary i plany rozbudowy	3.361	53	3.248	60	—
Oświata	24.084	12.881	10.134	1.069	—
Kultura i sztuka	5.413	135	5.042	161	75
Zdrowie publiczne	15.127	1.221	12.199	1.576	131
Opieka społeczna	7.368	1.848	4.717	794	9
Popieranie rolnictwa	4.503	116	595	3.698	99
Popieranie przemysłu i handlu	368	0	294	74	—
Bezpieczeństwo publiczne	1.511	384	1.047	80	—
Różne	7.489	308	4.944	1.963	274
Pokrycia niedoborów budżetowych z lat ubiegłych	76.821	3.924	67.542	5.355	—

a Bez pokrycia niedoborów z lat ubiegłych.

żetowego 1937/38 zmniejszyło się o przeszło 17 mln. zł. Zmniejszyło się także zadłużenie z tytułu weksli, wystawionych przez związki samorządowe. Zadłużenie to zmniejszyło się o blisko 2,5 mln. złotych.

Pobieżne omówienie wyników finansowej działalności samorządu upoważnia nas do podkreślenia:

1) że pomimo zaszłych w międzyczasie ograniczeń niektórych źródeł dochodów związki samorządu terytorialnego zwiększają z roku na rok w wykonaniu wysokość budżetu administracyjnego,

2) że zmniejszył się ciężar zobowiązań natychmiast wymagalnych (pożyczki krótkoterminowe, weksle własne i wierzyciele), co oczywiście wpłynęło na znaczne zmniejszenie wysokości niedoborów,

3) że związki samorządu terytorialnego w dalszym ciągu układają preliminarze budżetowe z dużą ostrożnością, na co wskazuje porównanie sum preliminarzy budżetowych na rok 1938/39 z sumami z wykonania budżetu za rok 1937/38.

Dochody związków samorządu terytorialnego na podstawie zamknięć rachunkowych budżetów administracyjnych 1937/1938

Tysiące złotych

Rodzaje wydatków i dochodów	Ogółem	Gminy wiejskie	Miasta	Powiatowe	Wojewódzkie
				Związki samorządowe	
Dochody ogółem <i>a</i>	875 390	132 981	569 875	162 087	10 447
Dochody zwyczajne	609 039	115 056	353 301	131 072	9 610
Majątek samorządowy	31 383	2 959	25 303	2 995	126
Przedsiębiorstwa samorządowe	74 214	921	72 338	697	258
Subwencje i dotacje	18 790	3 109	8 833	5 288	1 560
Zwroty	62 904	5 669	32 883	21 304	3 048
Opłaty administracyjne	16 552	5 245	7 550	3 757	—
Opłaty za korzystanie z urządzeń i zakładów	17 625	2 794	13 528	1 187	116
Dopłaty	3 350	352	1 331	1 165	2
Udział w podatkach państwowych	117 040	7 970	97 590	11 260	220
w tym					
w podatku dochodowym	35 744	1 966	29 733	4 045	—
„ od lokali	16 655	89	16 566	—	—
„ przemysłowym	50 551	4 562	40 523	5 466	—
„ specjalnym od wynagrodzeń	13 969	1 356	10 647	1 749	220
Dodatki do podatków państwowych	129 848	26 504	67 585	35 759	—
w tym					
do podatku gruntowego.	36 838	16 352	1 034	19 452	—
od nieruchomości	35 645	600	34 197	848	—
od świadectw przemysł. i kart rejestracyjnych	8 023	1 089	5 953	976	—
do opłat od patentów na wyrób i sprzedaż trunków	2 641	386	1 936	319	—
do podatku od spożycia, zużycia lub produkcji	16 964	3 143	6 477	7 344	—
do opłat od pism dotyczących przeniesienia własności rzeczy nieruchomości	11 268	2 995	5 032	3 241	—
do podatku dochodowego	17 362	1 903	11 880	3 579	—
Podatki samoistne	115 592	49 292	16 821	45 412	4 067
w tym					
od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk	6 780	193	6 587	—	—
podatek wyrównawczy	43 413	43 413	—	—	—
opłaty drogowe	45 893	384	583	44 926	—
różne	21 741	10 241	9 539	1 748	213
Dochody nadzwyczajne	266 351	17 925	216 574	31 015	837
Sprzedaż i likwidacja majątku i przedsiębiorstw	9 412	959	6 494	1 623	331
Subwencje i dotacje	49 541	4 769	32 927	11 460	335
Zwroty	7 192	295	3 057	3 840	—
Pożyczki	146 393	8 062	127 143	11 038	150
w tym pożyczki skonwertowane			50 062	2 809	—
Dopłaty	3 380	313	2 444	623	—
Podatek inwestycyjny	678	157	513	8	—
„ od kopalń	3 653	1 383	1 281	989	—
Różne	46 102	1 987	42 715	1 399	1
Nadwyżki budżetowe z lat ubiegłych	16 967	4 155	6 909	5 903	—

a Bez nadwyżek budżetowych z lat ubiegłych.

Rachunki zamknięcia sum pozabudżetowych

Tysiące złotych

Stan w dn. 31.III. 1937 i 1938

Wyszczególnienie	1937	1937 / 38				
		Razem	Gminy wiejskie	Miasta	Powiatowe związki samorządowe	Wojewódzkie związki samorządowe
Liczba związków samorządowych	3.980	3.970	3.124	603	241	2
Związki, które wykazały w roku sprawozdawczym: nadwyżkę				344	200	1
niedobór				216	31	1
Stan czynny						
Kasa	8.624	9.788	3.057	4.732	1.810	189
Instytucje finansowe	53.352	61.973	10.785	29.141	21.692	355
Weksle obce	1.489	1.248	188	753	307	—
Depozyty walorowe	46.356	43.269	1.457	36.098	5.523	191
Zaliczki zwrotne	6.739	7.510	1.049	5.087	1.250	124
Dłużnicy różni	32.781	33.237	5.221	19.682	8.135	199
Fundusze	900	450	—	264	186	—
Sumy przechodnie	16.297	14.171	91	13.640	440	—
Różni za wydane kaucje i depozyty	3.011	11.108	337	10.445	326	—
Zaliczki budżetowe	9.184	13.233	1.012	10.983	1.047	191
Przedsiębiorstwa i zakłady własne	8.367	16.719	290	15.307	1.069	53
Inne	680	525	—	188	337	—
Niedobory budżetowe	117.180	45.600	17.927	23.766	3.678	229
w tym roku sprawozdawczego	6.784	10.139	2.929	5.674	1.307	229
Ogólna suma zamknięcia	305.060	258.831	41.414	170.086	45.800	1.531
Stan bierny						
Sumy przechodnie	74.042	49.123	4.581	36.045	8.153	344
Deponenci	43.876	42.099	1.742	35.004	5.151	202
Weksle własne	10.839	8.429	778	6.976	675	—
Pożyczki krótkoterminowe	18.434	6.894	639	4.027	2.228	—
Rachunki otwartego kredytu	4.165	3.528	507	2.824	197	—
Zaliczki zwrotne	34	34	—	14	20	—
Wierzyciele różni	81.886	64.798	19.784	35.894	8.761	359
Fundacje	2.544	2.620	—	2.516	4	—
Depozyty i kaucje walorowe	3.458	11.549	407	10.476	666	—
Fundusze specjalne i obrotowe	22.218	26.330	3.169	17.061	5.483	617
Przedsiębiorstwa i zakłady własne	9.656	8.371	776	6.608	986	1
Inne	660	1.099	—	581	518	—
Nadwyżki budżetowe	33.248	34.057	9.031	12.060	12.958	8
w tym roku sprawozdawczego	20.491	21.903	6.413	7.768	7.721	1

Zadłużenie długoterminowe związków samorządu terytorialnego

Tysiące złotych

WYSZCZEGÓLNIENIE	STAN ZADŁUŻENIA w dniu	
	31.III.1937	31.III.1938
Liczba związków samorządowych	846	846
w tym posiadających zadłużenie	770	804
Ogółem	977405	1060044
<i>Źródło kredytu:</i>		
Państwo	454002	499197
w tym:		
Skarb Państwa	61338	80597
Fundusz Pracy	53674	73355
Państwowe instytucje kredytowe	392664	418600
Skarb śląski	26133	22976
Związki samorządu terytorialnego	4588	3840
Banki komunalne	70737	79960
Komunalne kasy oszczędności	92468	89183
Zakłady ubezpieczeń publicznych	56987	62634
Pożyczki obligacyjne wewnętrzne	125744	151618
Pożyczki zagraniczne	112287	111372
Pożyczki obligacyjne	88102	86618
Pożyczki inne	24185	24754
Instytucje i osoby prywatne	26832	30189
Fundusze specjalne związków samorządu terytorialnego	6640	8109
Towarzystwa kredytowe miejskie i ziemskie	888	862
Bez podania źródła	99	104

S. S-ki.

Czynności gmin w postępowaniu karno - skarbowym

Wśród licznych obowiązków, ciążących na gminach z tytułu zadań powierzanych, — a przewidzianych poszczególnymi ustawami — znajdujemy również obowiązki, nałożone na gminy przez przepisy o postępowaniu karno - skarbowym, stanowiące cz. II prawa karno - skarbowego z dnia 3.XI.1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 581). Szeroki zakres działania tych przepisów oraz daleko idące uprawnienia władz skarbowych, powołanych do ochrony interesów Skarbu Państwa, sprawiają, że zarządy gminne bardzo często są powoływane bądź do wykonania pewnych czynności bądź też do udzielania informacji, niezbędnych dla władz skarbowych. W artykule niniejszym chcemy omówić te obowiązki gmin w świetle przepisów karno-skarbowych i innych z nimi związanych.

Podstawowym przepisem, ustalającym zasady pomocy i współdziałania gmin, jest przepis art. 243 post. k.-sk. w brzmieniu następującym: „§ 1. Władze państwowe, cywilne i wojskowe, jako też władze samorządowe obowiązane są do pomocy władzom skarbowym“. § 2 „Władze te dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa skarbowego, mają obowiązek donieść o nim władzy skarbowej i poczynić w miarę możliwości i potrzeby kroki, aby zabezpieczyć dowody i przedmioty przestępstwa oraz uniemożliwić ucieczkę przestępcy“.

Punkt 2 tego artykułu stwarza nakaz wykonania czynności, które w normalnej sytuacji należą do innych władz, wskazując wyraźnie, co władze samorządowe obowiązują, a mianowicie: zawiadomienie władz skarbowych o przestępstwie, ewentualne zabezpieczenie dowodów i przedmiotów przestępstwa, a nawet uniemożliwienie ucieczki przestępcy. Natomiast p. 1 art. 243 — zawiera ogólną normę o „obowiązku pomocy“ — nie określając zupełnie, na czym ta pomoc ma polegać i do czego ma się sprowadzać. Sprecyzowania tego przepisu nie zawiera również rozporządzenie wykonawcze do przepisów postępowania karno - skarbowego. Z porównania art. 243 p. 1 z art. 312 p. 2 (przytoczonym dalej) można wnosić, że „pomoc“ władz samorządowych między innymi obejmować będzie: ułatwienie lub zorganizowanie przejazdów koniecznych przy prowadzeniu dochodzeń i śledztwa, sprowadzenie lub przewóz oskarżonego, świadków itp. Konwojowanie oskarżonego, czynności przy wykonaniu orzeczenia karno - skarbowego itp. Ale to nie wyczerpuje obowiązków gminy. Albowiem tekst art. 243, ustanawiając obowiązek współdziałania i pomocy, uzależnia ją od uznania i potrzeby władz skarbowych, dając im w tym wypadku pełną swobodę działania. Przepis powyższy jest również podstawą, na której władze skarbowe mają prawo zwracać się do gmin między innymi o informacje co do stanu majątkowego skazanego za przestępstwa skarbowe, co do możliwości ściągnięcia grzywny, wykonania aresztu zastępczego itp. i gminy informacji tych udzielić muszą.

Poza tym ogólnym przepisem — są jeszcze dwa inne szczególne, regulujące konkretne wypadki pomocy. Mianowicie art. 252, który w § 1 mówi: „zajęte przedmioty oddaje się do przechowania najbliższe-

mu urzędowi skarbowemu akcyz i monopoli państwowych lub najbliższemu urzędowi celnemu albo zabezpiecza się w inny sposób“ — a w § 2: „zajęte przedmioty można oddać na przechowanie zarządowi gminnemu, jeżeli dostarczenie ich do urzędów wymienionych w § 1 byłoby zbyt kosztowne lub trudne. Rozporządzenie wykonawcze Min. Skarbu i Min. Sprawiedliwości z dn. 1.VII.1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 398) w § 36 i 37 określa ściślej obowiązki, wynikające z art. 252. A więc § 36: „urzędy skarbowe, celne i zarządy gmin, którym oddano na przechowanie zajęte rzeczy, powinny je odpowiednio zabezpieczyć“, a § 37 „jeżeli w stanie zajętych rzeczy zachodzą zmiany wskazujące na ubytek, uszkodzenie, psucie się lub obniżenie wartości, należy donieść o tym właściwemu urzędowi skarbowemu lub urzędowi celnemu uprawnionemu do orzecznictwa“. Jeżeli przeto władze skarbowe oddadzą zarządowi gminnemu na przechowanie zajęte rzeczy, to zarząd gminny ma obowiązek zabezpieczenia ich i jest za nie odpowiedzialny wobec władz skarbowych.

Poza tymi dwoma artykułami — przepisy wykonawcze w § 45 nakładają na gminę obowiązek wywieszania ogłoszeń o wezwaniu do odbioru rzeczy, jeżeli zostały one oddane gminie na przechowanie.

Te przepisy wyczerpują czynności gmin w postępowaniu karno - skarbowym. W związku z nimi pozostaje kwestia, czy gminy mają prawo żądać za te czynności wynagrodzenia i na jakiej podstawie?

W przepisach o postępowaniu karno - skarbowym sprawa ta jest poruszana w art. 312 p. 4 a treść jego jest następująca: „jeżeli od oskarżonego ściągnięto koszty poniesione przez zarząd gminny w wysokości ponad 5 zł—przelewa się je na rachunek tego zarządu“. Powstaje więc pytanie, jakie koszty są zwracane gminie i czy koszty poniżej 5 zł obciążają tylko gminę i nie są zwracane. Aby odpowiedzieć na pierwsze pytanie, musimy zanalizować tekst art. 312 p. 1 — 3, mówiącego o kosztach postępowania karnego. Art. ten brzmi: § 1. „Od skazanego władza skarbowa zasadza na rzecz Skarbu Państwa koszty postępowania karnego“ § 2 „do kosztów tych należą: a) wydatki związane z przejazdami urzędników i innych osób z powodu czynności śledczych, b) koszty sprowadzenia, przewozu i konwojowania oskarżonego, odpowiedzialnego, świadków i biegłych, c) należności świadków, biegłych i tłumaczy, d) koszty ogłoszeń w pismach, e) koszty spowodowane przechowaniem, utrzymaniem i sprzedażą dowodów rzeczowych i zajętych przedmiotów, z wyjątkiem kosztów przechowania w urzędowym magazynie, f) koszty wykonania orzeczenia. § 3 „ściągnięte koszty wykonania aresztu zastępczego przelewa się na rachunek Min. Spraw.“.

Jak widać z treści przytoczonego art. 312, obejmuje on właściwie niemal wszystkie koszty, jakie mogą mieć gminy w postępowaniu karno - skarbowym. Specjalne znaczenie, jako najczęściej spotykane, posiadają koszty: 1) przejazdów, 2) sprowadzenia, przewozu i konwojowania, 3) przechowania i sprzedaży, 4) aresztu. Analiza pełnego art. 312 do-

prowadza do wniosku, że od oskarżonego ściąga się wszelkie koszty, wymienione w § 2, a więc i koszty, które poniósł zarząd gminy. I koszty te przelewa się na rachunek gminy. Jest to więc norma ogólna i zasadnicza, nie wymagająca nawet bliższego i bardziej szczegółowego sprecyzowania. Skoro gmina miała wydatki wynikające z post. karno - skarbowego, a przepis mówi, że wszelkie koszty ściągane są z oskarżonego, to i należności gminy winny być doliczone do ogólnych kosztów postępowania. Ponieważ zaś są to wydatki rzeczowe, i niezbędne — przeto, w wypadku braku oddzielnych przepisów i instrukcyj — podstawą będą koszty własne gminy i rachunek tych kosztów. Tak więc ogólną tezę wynikającą z tekstu i analizy art. 312, będzie prawo gminy do zwrotu wszelkich wydatków, poniesionych w postępowaniu karno - skarbowym, w ramach § 2 art. 312 i z ograniczeniem, przewidzianym w § 4 tegoż artykułu.

Poza tą ogólną normą — niektóre czynności gmin i należne za nie wynagrodzenie, a raczej zwrot kosztów, przewidziane zostały w przepisach specjalnych. I tak co do przechowania i dozoru rzeczy, oddanych zarządom gmin — art. 72 — 77 rozp. Rady Ministrów o egzekucji władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580 z dn. 25.VI.1932) oraz okólnik Min. Skarbu z dn. 7.IV.1933 r. (D. U. Min. Sk. Nr 13, poz. 125) zupełnie dokładnie i wyraźnie ustalają zasadę wynagrodzenia za dozór i przechowanie rzeczy. Wysokość tego wynagrodzenia ustalają władze skarbowe.

Również co do kosztów aresztu istnieje rozp. Min. Spr. z dn. 15.III.1934 r. (D. U. R. P. Nr 23, poz. 175), które omawia sprawę kosztów z tytułu utrzymania i przebywania osób w aresztach gminnych.

Pozostaje jeszcze zagadnienie informacji o stanie majątkowym mieszkańców gminy. W tym przedmiocie brak jest jakiegokolwiek przepisu. Aczkolwiek przez analogię z innymi przepisami o odpłatności czynności gmin — choćby o informacjach adresowych — możnaby uważać, że i te czynności jako wymagające większego nakładu pracy i czasem dość skomplikowane, winny być wynagradzane — to jednak brak odpowiedniego przepisu prawnego doprowadza do wniosku, że za ten rodzaj czynności zarządy gmin nie mogą żądać wynagrodzenia. Jest to niewątpliwie duże obciążenie zwłaszcza, że gminy otrzymują znaczne ilości pism z zapytaniem o stan majątkowy mieszkańców — ale zaradzić temu mogłoby wydanie odpowiednich zarządzeń przez władze skarbowe. Wracając do postawionego wyżej pytania o zwrocie kosztów — dochodzimy do konkluzji, że wynagrodzenia za informacje o stanie majątkowym gminy żądać nie mogą, natomiast zwracane im są wydatki, poniesione w post. karno - skarbowym, a ujęte i sprecyzowane w art. 312 § 2, o ile te wydatki przekraczają kwotę 5 zł. Poniżej tej sumy obciążają gminę, a to wobec wyraźnego brzmienia § 4 art. 312.

R. D.

Kilka uwag w sprawie sadzenia drzew przy drogach

Zadrzewienie dróg, to temat nabierający coraz więcej popularności dzięki dyskusjom prowadzonym w czasopiśmie, omawiających zagadnienia drogowe. Ponieważ temat ten jest dość obszerny, przeto nie tylko dyskusja, ale każda nawet uwaga może być cenna, gdy przyczynia się do naświetlenia sprawy i pozwoli na wprowadzenie jej na drogę coraz bliższą właściwego rozwiązania.

Stan bowiem, w jakim sprawa zadrzewień obecnie się u nas znajduje, jest jeszcze bardzo daleki od wymaganego — daleki nawet od średnio zadowalniającego. Powodem tego są błędy, popełniane od szeregu lat skutkiem braku współdziałania w tej akcji czynnika fachowego, oraz właściwego do tej sprawy nastawienia czynnika decydującego i wykonawczego w terenie. Na odrobienie tych błędów potrzeba będzie sporo czasu i wiele dobrej woli, a jeszcze więcej w sposób właściwy prowadzonej propagandy. Zdaniem moim, racjonalna odbudowa i rozbudowa zadrzewienia drogowego rozpoczęła stawianie pierwszych właściwych i pewnych kroków z chwilą wprowadzenia przez Związek Powiatów przy współdziałaniu państwowych władz drogowych kursów zadrzewiania dróg dla inżynierów i techników drogowych.

Wiadomo, że wartości rzeczy nieznanymi nie można należycie ocenić i że nieraz nie widzimy rzeczy koło których często przechodzimy, mimo, że są stale dostępne dla naszego oka. Tak więc też drogowiec, zapatrzony głównie w jezdnię drogi i wysilający swój umysł nad rozwiązaniem niezmiernie trudnego

czasem problemu zadośćuczynienia poważnym wymogom komunikacji posiadając na to z reguły mniej niż skromne fundusze, sprawę zadrzewiania pozostawia z natury rzeczy na dalszym planie zwłaszcza, że w niektórych powiatach opanowanie całokształtu wszystkich zagadnień drogowych przez jednego inżyniera jest rzeczą niezmiernie trudną. Wprawdzie niektóre powiaty odciążają kierownika zarządu drogowego w dziale zadrzewienia dróg, produkując sadzonki w specjalnie założonych szkółkach dla zalesień ochronnych i udzielając pomocy w formie współpracy instruktora leśnictwa, czy sadownictwa; to współdziałanie wydało jednak dotychczas, zdaniem ogrodników, rezultaty raczej pod względem ilościowym jak wartościowym. Wysadzano bowiem wiele drzewek, nie odpowiadających warunkom, jakie sadzonkom przeznaczonym dla zadrzewiania dróg stawić musimy. Nieodpowiednio wykształcone sadzonki w szkółkach o rozmaitej wysokości od 1 m do 4 m i więcej, krzywaki o strzałce krzywizny, dochodzącej do 30% wysokości, często bez żadnej korony, gatunki szybkorosnące, a więc obliczone głównie na bliski efekt, nie czynią zadość stawianym wymogom sprawie zadrzewiania dróg.

Zdaniem fachowców, znajdujących wiele powiatów, stan zadrzewienia w powiatach, które nabywały sadzonki z firm prywatnych, jest zazwyczaj znacznie poprawniejszy i więcej celowy, a to głównie skutkiem lepszego doboru gatunków i użycia wyhodowanych sadzonek w szkółkach.

Dzięki kursom zadrzewienia, jakie obecnie przeszli wszyscy kierownicy zarządów drogowych oraz pewna część techników drogowych, ilość błędów, popełnianych w zadrzewieniu, będzie w przyszłości niezawodnie znacznie mniejsza. Prowadzenie akcji zadrzewienia w sposób należyty wymaga przeprowadzenia przeszkolenia całego personelu drogowego oraz kontroli tej akcji przez czynniki fachowe.

Poza tym niezmiernie ważnym czynnikiem w akcji zadrzewienia jest sprawa należytego nastawienia czynnika decydującego w wydziałach powiatowych. Tutaj spotykamy się z trojakiem ustosunkowaniem się tego czynnika do podporządkowanego mu referatu fachowego. Czynnikiem ten, którym jest z reguły przewodniczący wydziału powiatowego, bądź to stara się zapoznać z dostępnymi mu zasadami pracy fachowca i pozostawiając temu fachowcowi w granicach jego uprawnień należną mu i konieczną swobodę tak w inicjatywie, jako też wykonaniu fachowych zagadnień, wspiera go pozostającymi mu do dyspozycji możliwościami, bądź też nie stara się o zrozumienie pracy fachowca i nie umie jej docenić, wreszcie nie uznaje w ogóle w pewnej dziedzinie potrzeby fachowej siły i w sprawach fachowych sam wydaje zarządzenia.

Praca wydziału powiatowego, czy jego fachowych organów może wydać oczywiście pożądane rezultaty w jednym tylko z trzech wymienionych przypadków.

Wreszcie wspomnę o jednej jeszcze bardzo ważnej przeszkodzie w rozbudowie zadrzewienia dróg. Tą przeszkodą jest brak przepisów prawnych, normujących najmniejszą odległość, w jakiejby od pasa

drogowego można było sadzić drzewka na gruntach przydrożnych. Zdarzają się bowiem nieraz wypadki że po zasadzeniu drzew przez zarząd drogowy na pasie przydrożnym sąsiad sadi w odstępnie np. 0,5 m od każdego drzewka drogowego swoje drzewko... i to jakkolwiek bezwartościowy krzak, czy kół wierzbowy. Organa administracji drogowej stają zazwyczaj przed takim złośliwym figlem bezradni, gdyż wyrzucenie drzewek sąsiada grozi skargą o naruszenie w posiadaniu i przegraniem. Zdaniem moim odległość rzędu drzew sąsiada od rzędu drzew, posadzonych na pasie drogowym (poza rowem), powinna wynosić jakąś minimalną przepisem unormowaną odległość np. 5 m (w rzucie poziomym), zaś drzewa powinny być tak posadzone, by odstęp między drzewem sąsiada drogowego, a najbliższym drzewem drogowym wynosił przynajmniej 10 m.

Z naprowadzonych uwag wynikają następujące wnioski:

1. Każdy pracownik techniczny pow. zarządu drogowego powinien przejść przeszkolenie w dziale sadzenia drzew przydrożnych,

2. Zadrzewienia dróg powinien dokonywać powiatowy zarząd drogowy pod kierunkiem i przy pomocy fachowca ogrodnika. W tym celu powinien być utworzony etat inspektora zadrzewienia dróg przy każdym Urzędzie Wojewódzkim, a technika ogrodnika możliwie przy każdym większym pow. zarządzie drogowym.

3. Należałoby ustalić w drodze ustawy najmniejszą odległość, w jakiejby od pasa drogowego wolno było sadzić drzewka na gruntach przydrożnych.

inż. M. Geisler.

Co piszą inni

„Postulaty oświatowe wsi”

Zagadnienie oświaty na wsi jest najbardziej żywotne ze wszystkich spraw wiejskich. Najwięcej mamy głosów w tej sprawie w prasie, na zebraniach i zjazdach. Niektóre z nich bardziej trafne lub interesujące podawaliśmy w „Samorządzie”. Podajemy obecnie głos p. Bronisława Malika, wiceprezesa Lwowskiego Towarzystwa Rolniczego, zamieszczony w Nr 14 „Zagrody wzorowej”, organu Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego. W artykule pod wymienionym wyżej tytułem Autor stwierdza, że ludność wiejska skarży się na niemożność kształcenia swych dzieci w szkołach średnich. Wymienia szereg zjazdów, a zwłaszcza samorządu rolniczego, na których te sprawy przez włościan były podnoszone.

„Stwierdzono w dyskusji, że wbrew temu co głoszają niektóre dzienniki, nie ustrój szkolny winien jest opłakany stosunkom, ale wykonanie postanowień ustawy.

Ustrój szkolny postanawia, że każde dziecko obowiązane jest uczęszczać najmniej 7 lat do szkoły i powinno ukończyć 7 kl. szkołę powszechną, o ile nie kształci się dalej.

Gdyby tak było w rzeczywistości, nie mielibyśmy wśród młodego pokolenia ani jednego analfabety, gdy tymczasem przymusu szkolnego nie tylko nie wykonuje się, lecz bywały wypadki obniżania stopnia organizacyjnego szkoły np. z czteroklasowej na dwuklasową, mimo, że we wsi było aż nadto dzieci w wieku szkolnym,

które jednak wskutek opieszałości rodziców, czy innych przyczyn do szkoły nie chodziły wcale, albo bardzo nieregularnie. Władze zaś nie reagowały na to, lecz owszem skwapliwie zmniejszały stan personelu nauczycielskiego, chyba nie ze złej woli, ale dla oszczędności.

Wyjaśniono w dyskusji, że jedynie szkoła pełna 7 klasowa może dać dziecku najkonieczniejszy zasób wiedzy i ona jedynie daje dziecku wstęp do szkoły średniej. Gdybyśmy więc mieli same szkoły 7-klasowe, żadne dziecko wiejskie, nie miałoby przeszkód formalnych w dalszym kształceniu się”.

Niestety nie została ustawa w tym zakresie wykonana, bo 7-klasówki mamy w miastach lub bardzo dużych wsiach, a powszechnie na wsi są jedno i dwuklasówki, które są mordownikami dzieci i nauczycieli, prowadzących po 2 klasy naraz. Dzieci chodzą po 2 ata do jednej klasy, zniechęcają się do nauki podobnie jak i ich rodzice, którzy przestają je posyłać, a w rezultacie dziecko zapomina i tego czego się nauczyło, stając się powtórny analfabetą.

„Jeśli zaś ktoś chciałby dziecko swe dalej kształcić, to chyba od razu z trzeciej klasy takiej szkoły odbierze dziecko i każe je uczyć prywatnie. Za prywatną naukę trzeba jednak płacić, a nie każdego stać na to i nie zawsze jest komu uczyć prywatnie.

Ot i główna zaporą dla dziecka chłopskiego przed szkołą średnią.

Trudno jednak z drugiej strony żądać by w każdej wsi była szkoła 7-klasowa, trudno też wymagać

zgody ludzi wsiowych na pozamykanie wszystkich szkół jedno i dwuklasowych, a posyłania dzieci nawet najmłodszych do szkoły 7-klasowej w okolicy o 3, 4 czy 5 km odległej.

Co więc zrobić? Byłaby na to rada, gdyby pozostawiono po wsiach małych tylko po 2 lub 3 najniższe klasy z jednym lub dwojgiem nauczycieli, ale o pełnym wymiarze godzin nauk i planem nauczania jak w szkole 7-mio klasowej. Starsze zaś dzieci od klasy czwartej w górę mogłyby już chodzić do szkoły 7-klasowej w okolicy, a że będzie ich stosunkowo mało, można by zorganizować w każdej wsi obowiązkowe dowożenie tych dzieci, zwłaszcza w zły czas“.

Jako druga przeszkoda w kształceniu się dzieci wiejskich widzi Autor w ciągłych zmianach podręczników.

„Każdy nowy podręcznik szkolny powinien być przed wydaniem wszechstronnie zbadany i to przez ludzi nie od zielonego stolika, ale tych co w tym robią, tj. wybitniejszych nauczycieli, a potem taki podręcznik powinien chyba starczyć na lat kilkanaście.

Wtedy ze starszych dzieci przechodziłyby książki na młodsze rodzeństwo. Można by też zorganizować w każdej szkole pewien zapas książek danych szkole darmo przez Państwowe Wydawnictwo książek szkolnych w celu rozpozyczenia ich między najuboższych. Tak było przed wojną w szkołach Małopolski, gdzie dzieci ubogich rodziców miały wszystkie, albo przynajmniej większość książek wypożyczonych z biblioteki szkolnej i to nie tylko w szkole powszechnej, ale i w gimnazjum“.

Co rok nowe podręczniki i w dodatku dość drogie są prawdziwą klęską dla wiejskich rodziców, zwłaszcza dla tych najuboższych, którzy dziecku kromki chleba dać nie mogą, posyłają je nieraz bez śniadania, ale książki kupić muszą.

„Trzecią taką przeszkodą w kształceniu dzieci, jest droga odzież i obuwie, brak tanich burs dla dzieci chłopskich po miastach i wysokie opłaty szkolne. Te zapory w kształceniu dzieci chłopskich doprowadzają do tego, że w gimnazjach i w ogóle szkołach średnich jest dzieci wiejskich coraz mniej, bo chłopca na to wszystko nie stać.

Chodzą tam dzieci urzędników i rozmaitej służby państwowej i prywatnej zamieszkałej w mieście posiadającym szkołę średnią, a w większości miast w Polsce przede wszystkim Żydów, których stać na ponoszenie tych przeróżnych ciężarów.

A przecież poza już wymienionymi opłatami jeszcze są ciągle zbiórki w szkołach na przeróżne cele i opłaty na koła rodzicielskie, które biorą na siebie bardzo często obowiązki absolutnie do rodziców nie należące, jak zakup środków naukowych, przyborów do utrzymania czystości w klasach itp. co idzie nieraz w grubsze sumy“.

Wspomina także Autor i o programie naukowym szkoły średniej, którego nawet zdolni uczniowie nie mogą opanować, potrzebują pomocy, za którą trzeba płacić. Dochodzą tu trudności w umieszczeniu chłopskiego dziecka w szkole średniej, bo dla niego niema miejsca. Czy w tych warunkach może wiele dzieci wiejskich się uczyć? Wreszcie sprawa budynków szkolnych, która jest wielką bolączką wsi.

„Ustawa bowiem mówi, że szkołę ma budować gmina, ale za co? skąd? gdy np. w Małopolsce żadna gmina nie ma i nie będzie miała pieniędzy, bo gminy u nas żyją tylko z dodatków do podatków i opłat administracyjnych, ledwie więc wegetują. Gdy ludzie zaś dobrowolnie chcą opodatkować się na budowę szkoły ot np. po 10 zł od morga, to nie ma możliwości wyegzekwowania od niechających dać. Z reguły opierają się takiej dobrowolnej repartycji obszarnicy i księża posiadający najwięcej morgów, a jedni nie mający, drudzy zaś nie posyłający swych dzieci do wiejskiej szkoły, potem najbogatsi kmiecie, a potem inni mówią: „To jakże to, ja mam dać za siebie i za bogacza?“ i w rezultacie repartycję diabli wzięli, a szkoły jak nie było tak nie ma.

Potrzebna więc ustawa, na podstawie której ludność mogłaby sobie sama uchwalić nadzwyczajny podatek specjalnie na budowę szkoły i zmusić niechętnych do zapłacenia tego, ile na kogo wypadnie.

Gdyby była taka ustawa, w bardzo wielu wsiach budowano by samorzutnie nowe szkoły.

Niechęć czynników miarodajnych do stworzenia takiej ustawy tłumaczą sobie ludzie na wsi chęcią ochrony możnych przed obowiązkiem płacenia na budowę szkoły dla chłopskich dzieci“.

*

Przytoczyliśmy w obszerniejszym streszczeniu i liczniejszych wyjątkach interesujące wywody p. B. Malika, gdyż zawierają one poza krytyką także próby rozwiązywania praktycznego tego doniosłego problemu. A.

Przegląd orzecznictwa

DANINOWE PRZYWILEJE KATOLICKIEGO DUCHOWIEŃSTWA W B. ZABORZE AUSTRIACKIM.

1.

Z dniem wejścia w życie ustawy z 26 marca 1935 r. o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne, poz. 204 Dz. Ust., zmienionej dekretem Prez. Rz. z 4 listopada 1936 r., poz. 593 Dz. Ust., przestały obowiązywać przepisy § 83 lit. b. kraj. ust. gmin. galic. z 12 sierpnia 1866 r., wzgl. § 89 lit. b. kraj. ust. gmin. galic. z 13 marca 1889 r., zwalniające duszpasterzy od obowiązku posług i robót na cele drogowe (świadczeń szarwarkowych).

(Wyrok N. T. A. z 22 marca 1939 r. L. rej. 952/37 i in.).

Sprawy dotyczącą zagadnienia, czy od obowiązku świadczeń na cele drogowe, przewidzianego w ustawie z 26 marca 1935 r. o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne, poz. 204 Dz. Ust., zmienionej dekretem Prez. Rz. z 4 listopada 1936 r., poz. 593 Dz. Ust., zwalnia duszpasterzy przepis § 83 kraj. ust. gmin. galic. z 12 sierpnia 1866 r., Dz. Ust. kr. Nr 19, względnie § 89 kraj. ust. gmin. galic. z 13 marca

1889 r., Dz. Ust. Kr. Nr 24, według których do posług i robót nie mogą być pociągani pasterze dusz co do ich kongruy.

Według § 9 kraj. ustawy gminnej galic. z 12 sierpnia 1866, obowiązującej na ziemiach b. zaboru austriackiego, członkowie gminy mają udział w myśl przepisów ustawy tak w sprawach i korzyściach, jakoteż w obowiązkach i ciężarach gminy. W § 77 upoważniła ustawa gminy do nakładania: a) dodatków do podatków bezpośrednich i do podatku konsumcyjnego, b) innych opłat, i c) posług i robót na potrzeby gminy — według zasad równomierności i powszechności świadczeń (§ 78 i 82), o ile ustawa nie przewiduje wyjątków. § 83 stanowi właśnie, taki wyjątek, głaszając, że do opłacania dodatków do podatków bezpośrednich oraz do posług i robót nie mogą być pociągani — prócz urzędników i sług państwowych oraz samorządowych, nauczycieli publicznych, wojskowych i wdów i sierot po nich w odniesieniu do ich uposażenia służbowego — także pasterze dusz co do ich kongruy (lit. b).

Analogiczne przepisy zawiera krajowa ustawa gminna galic. z 13 marca 1889 r. w §§ 6, 83, 84, 88 i 89 lit. b.

Ustawa z 26 marca 1935, poz. 204 Dz. Ust., o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne uregulowała zagadnienie świadczeń w naturze na bliżej w ustawie (art. 2) określone cele publiczne jednolicie na obszarze całego Państwa — prócz ziem województwa śląskiego. M. in. obowiązkowe świadczenia w naturze przewiduje ta ustawa także na cele budowy i utrzymania dróg samorządowych.

Rozciągłość obowiązku podmiotowego tych świadczeń określa art. 3 ustawy (zmieniony dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z 4 listopada 1936 r., poz. 593 Dz. Ust. Obowiązek ten obciąża osoby fizyczne i prawne (w gminach wiejskich i miastach niewydzielonych), które opłacają podatek gruntowy, podatek od nieruchomości i podatek przemysłowy, w stosunku do sumy tych podatków, obciążających poszczególnego płatnika, przy czym bierze się pod uwagę tylko podatki państwowe wymienionych rodzajów.

Według art. 19 ust. 2 ustawy z 26 marca 1935 r. tracą równocześnie z chwilą wejścia jej w życie moc obowiązującą przepisy w sprawach, unormowanych tą ustawą.

Otóż ustawa ta unormowała nie tylko stronę rzeczową świadczeń w naturze na cele drogowe samorządu terytorialnego, ale także sprawę podmiotowego obowiązku w dziedzinie tych świadczeń. W miejsce zasady powszechności osobistego obowiązku wprowadza ustawa obowiązek ograniczony do podmiotów, obciążonych wyszczególnionymi podatkami państwowymi, i w stosunku do tych świadczeń podatkowych — i w płaszczyźnie tego ograniczonego obowiązku podmiotowego nie przewiduje żadnych wyjątków.

Skoro zaś ustawa z 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej, poz. 32/21 Dz. Ust., w rozdziale IV również normuje sprawę świadczeń drogowych w naturze na cele budowy i utrzymania dróg gminnych, to te postanowienia uznać należy za uchylone w całej rozciągłości z mocy powyżej powołanej klauzuli derogacyjnej art. 19 ust. 2. Również upadają z chwilą wejścia w życie ustawy z 26 marca 1935 r. przepisy pogalicyskich ustaw krajowych gminnych z 12 sierpnia 1866 r. wzgl. z 13 marca 1889 r., zawarte w § 83 lit. b, wzgl. w § 89 lit. b) ścieśniające zasadę podmiotowego obowiązku. Skoro bowiem wskutek ustawy z 26 marca 1935 r., ustał obowiązek podmiotowy, oparty na poprzednich przepisach ustawowych, a jego miejsce zajął obowiązek, samodzielnie i dla całego obszaru państwowego (prócz województwa śląskiego) jednolicie unormowany i oparty na odmiennych, szczególnych podstawach, to wobec klauzuli derogacyjnej ustawy — szerzej i inaczej ujętej aniżeli klauzula derogacyjna art. 39 ustawy z 10 grudnia 1920 r. — nie mogły pozostać w mocy wyjątki od zasady, która przestała obowiązywać.

Skarżący powołuje się na dotychczasowe orzecznictwo w tym przedmiocie, a w szczególności na wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z 17 maja 1933 r., L. Rej. 351/31, w sprawie ze skargi ks. Piotra Mekełyty, w którym Trybunał orzekł i uzasadnił, że na podstawie postanowień § 83 gal. ustawy gmin. z 12 sierpnia 1866 r. pasterze dusz są zwol-

nieni od świadczeń w naturze, przewidzianych w art. 29 — 32 ustawy drogowej z 10 grudnia 1920 r. Lecz wyrok ten nie może mieć zastosowania w sprawie niniejszej, ponieważ podstawa prawna obecnego wymiaru jest inna.

Z wszystkich powyższych powodów Najwyższy Trybunał Administracyjny oddalił skargi, jako nieuzasadnione.

2.

1. W związku z Konkordatem z 10 lutego 1925 r., poz. 501 Dz. Ust., a zwłaszcza jego art. XXIV ust. 3, należy uznać za wygasłe przepisy austriackiej ustawy o kongruy.

2. Okoliczność, że w związku z Konkordatem z 10 lutego 1925 r., poz. 501 Dz. Ust., a zwłaszcza jego art. XXIV ust. 3 należy uznać za wygasłe przepisy austriackich ustaw o kongruy — nie przesądza kwestii zwolnienia osób duchownych od poszczególnych danin publicznych, opartych na osobnych tytułach prawnych, a w szczególności zwolnienia od komunalnych dodatków do państwowego podatku gruntowego na zasadzie § 83 lit. b) krajowej ustawy gminnej galicyjskiej z 12 sierpnia 1866 r.

(Wyrok N. T. A. z 23 marca 1939 r. L. rej. 6429/37).

Skarżący ks. proboszcz, występujący w imieniu rzymsko - katolickiego probostwa w R., kwestionuje prawną stronę komunalnego dodatku do państwowego podatku gruntowego za rok 1935, przypisanego od gruntów rzym. - kat. probostwa w R. Jako podstawę prawną wysuwa skarga przepis § 83 kraj. ustawy gminnej galic. z 12 sierpnia 1866 r. w związku z art. XV, XXIV ust. 3 i XXV Konkordatu oraz § 1 rozporządzenia ministerialnego z 25 marca 1933 r., poz. 197 Dz. Ust.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył, co następuje:

Powołana ustawa gminna zwalnia według osnowy § 83 lit. b) od opłacania dodatków do podatków bezpośrednich „duszpasterzy co do ich kongruy“.

Zwolnienie powyższe ma charakter podmiotowy lecz ograniczony wyłącznie do kongruy, czyli szczególnego rodzaju uposażenia materialnego, przewidzianego przede wszystkim w prawie kanonicznym (dos congrua) a oznaczającego konieczne minimum egzystencji między innymi parocha, które powinno mu zapewnić odnośne „beneficium“. Także państwowe ustawy w b. zaborze austriackim zagadnienie to później regulowały m. in. ustawy z 19 kwietnia 1885 r. (Dz. P. P. Nr 47, następnie z 19 września 1898 r. Dz. P. P. Nr 176 o dotacji katolickiego duchowieństwa parafialnego, która później uległa częściowym zmianom wskutek ustaw z 24 lutego 1917 r. i 28 marca 1918 r. Powołana ustawa gminna atoli bynajmniej nie nawiązuje w § 83 lit. b) do pojęcia kongruy w myśl austriackiego ustawodawstwa państwowego, czyli że stosuje to pojęcie przede wszystkim w rozumieniu prawa kanonicznego. To też i skutki zniesienia państwowych ustaw austriackich o dotacji kongrualnej bynajmniej nie rozciągają się na ważność wymienionego przepisu ustawy gminnej.

Otóż Konkordat, zawarty pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską z 10 lutego 1925 r., poz. 501 Dz. Ust. przewiduje w art. XXIV ust. 3 załatwienie oddzielne przez układ późniejszy sprawy dóbr, których Kościół został pozbawiony przez Rosję, Austrię i Prusy, a które obecnie znajdują się w posiadaniu Państwa Polskiego, z tym, że do czasu tego załatwienia, a zatem na okres przejściowy,

„Państwo Polskie zapewnia Kościołowi uposażenie roczne nie niższe jako wartość rzeczywiście od uposażeń, które rządy rosyjski, austriacki i pruski wypłacały Kościołowi na ziemiach, należących obecnie do Rzeczypospolitej Polskiej“, a zasady obliczenia i rozdzielenia tych uposażeń ustalono w oddzielnym załączniku A.

Ponieważ Konkordat, chociaż tylko przejściowo, ustalił swoiste zasady obliczenia uposażenia mieściennego duszpasterzy, różnie od zasad austriackiej ustawy o dotacji (kongruy) katolickiego duchowieństwa parafialnego, a jedynie sumarycznej wysokości uposażenia wytyczono w art. XXIV jako granicę dolną wysokość uposażeń wypłacanych Kościołowi przez rząd m. in. austriacki, przeto z mocy klauzuli derogacyjnej art. XXV Konkordatu uznać należy przepisy austriackich ustaw kongrualnych za uchylone z chwilą wejścia w życie Konkordatu. W § 1 rozporządzenia ministerialnego z 25 marca 1933 r., poz. 197 Dz. Ust. nie wymieniono wprawdzie austriackich ustaw kongrualnych wśród przepisów prawnych, uchylonych w związku z wprowadzeniem w życie Konkordatu, lecz ze stylizacji § 1 wynika z dostateczną wyrazistością, że wyliczenie przepisów uchylonych nie jest i nie miało być bynajmniej wyczerpujące. Lecz z okoliczności, że duszpa-

sterze z tą chwilą utracili prawo do kongruy w myśl ustaw państwowych austriackich, bynajmniej nie wynika, że kongrua w pojęciu prawa kanonicznego przestała istnieć i że zatem przywileje daninowe, związane z kongruą, przewidziane w § 83 lit. b) ustawy gminnej, utraciły swą moc obowiązującą z tego tylko powodu.

Obciążenie zatem gruntów, których dochody wypełniają pojęcie kongruy w powyższym rozumieniu bynajmniej nie znajduje uzasadnienia w okoliczności, że austriackie ustawy państwowe, dotyczące kongruy przestały obowiązywać, a zwolnienie, przewidziane w § 83 lit. b) powołanej ustawy gminnej, nie jest sprzeczne z przepisami Konkordatu, chociaż Konkordat w art. XV wprowadza zasadę, że duchowni, ich majątek oraz majątek osób prawnych kościelnych i zakonnych ma podlegać opodatkowaniu na równi z osobami i majątkiem obywateli Rzeczypospolitej oraz osób prawnych świeckich.

Ponieważ władza pozwana w orzeczeniu zaskarżonym wyszła z odmiennego z powyższą wykładnią sprzecznego założenia prawnego, Najwyższy Trybunał Administracyjny orzekł uchylenie zaskarżonego orzeczenia, jako niezgodnego z prawem.

STO.

Sprawy bieżące

O UPROSZCZENIE I PRZYŚPIESZENIE PROCEDURY ZATWIERDZANIA PROJEKTÓW BUDOWLANYCH.

W sprawie powyższej Minister Spraw Wewnętrznych wystosował do wszystkich p.p. wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę, przewodniczących wydziałów powiatowych oraz prezydentów miast okólnik Nr 11 z dnia 16 marca 1939 r. Nr SB. 28-218-1 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 7, poz. 41) treści następującej:

„Wobec zbliżającego się sezonu budowlanego, w celu ułatwienia interesowanym uzyskiwania pozwoleń na budowę przez uproszczenie, przyspieszenie i potaniecie procedury zatwierdzenia planów budowlanych, przypominając treść okólnika Nr 14 z dnia 28 lutego 1935 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 8, poz. 40) oraz treść okólnika Nr 16 z dnia 6 marca 1936 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 7, poz. 31), zarządzam co następuje:

1) Procedura zatwierdzenia projektów i w ogóle udzielania pozwoleń na budowę powinna być w miarę możliwości uproszczona i stosowanie formalności, nie opartych na przepisach obowiązujących, powinno być zaniechane. W szczególności załatwianie omawianych spraw powinno być ześrodkowane w jednej komórce organizacyjnej, która wyłącznie powinna być uprawniona do informowania interesowanych. W razie potrzeby zasięgnięcia opinii innej komórki organizacyjnej, opinia taka powinna być zasięgnięta bezpośrednio przez komórkę zainteresowaną i w miarę możliwości w drodze komisyjnego rozpatrzenia sprawy, a nie za pośrednictwem interesowanego.

2) Przepisy art. 344 prawa budowlanego, określające terminy załatwienia próśb o pozwolenia na budowę, powinny być ściśle przestrzegane. Terminy

te zostały ustalone jako maksymalne, wobec czego w zasadzie sprawy powinny być załatwiane w terminach krótszych, wykorzystanie w całości terminów, o których mowa jest dopuszczalne tylko wówczas gdy okoliczności konkretnej sprawy stoją na przeszkodzie szybszemu jej załatwieniu.

Przekroczenie terminów, określonych w art. 344 prawa budowlanego, jest dopuszczalne jedynie w przypadkach, przewidzianych w ust. (2) tego artykułu, to znaczy wówczas, gdy dla udzielenia pozwolenia ustawowo wymagane jest zasięgnięcie opinii innych władz, albo gdy zostało zarządzone sporządzenie planu zabudowania i w związku z tym zaszła potrzeba zawieszenia rozpatrzenia próśb o pozwolenie na budowę wreszcie, gdy zachodzi potrzeba zastosowania przepisów art. 337 — 338 tegoż prawa.

Zawieszanie rozpatrzenia próśb o pozwolenie na budowę na podstawie art. 39 prawa budowlanego, powinno być ograniczone do wypadków rzeczywistej potrzeby i to tylko wtedy, gdy budowie sprzeciwiają się dostatecznie już skonkretyzowane zamierzenia regulacyjne.

Przy tej sposobności zwracam uwagę na okoliczność, że ze względu na uciążliwość dla obywateli wspomnianego wyżej zawieszenia, może być ono stosowane przez władze, powołane do udzielania pozwoleń na budowę tylko wówczas, gdy zapadła uchwała organu stanowiącego gminy o potrzebie jego zastosowania. Nie jest jednak konieczne, by uchwała była spowodowana konkretną prośbą o pozwolenie na budowę i dotyczyła jednej konkretnej budowy, — wystarczy, gdy uchwała postanowi, że budowa w ogóle bądź wnoszenie pewnego rodzaju budynków na pewnym ściśle określonym obszarze (np. na terenach ściśle określonych, na których ma być urządzona ulica) stoi w sprzeczności z zamierzeniami regu-

lacyjnymi i jako taka powinna być zawieszona na podstawie art. 39.

3) Przepis art. 89 ust. (2) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341), ustalający siedmiodniowy termin na przedstawienie władzy wyższej instancji wniesionego odwołania przez władzę niższą, powinien być ściśle przestrzegany, a przetrzymywanie przez władzę niższą odwołań jest niedopuszczalne, tym bardziej, że okoliczności sprawy powinny być należycie wyjaśnione jeszcze przed wydaniem orzeczenia przez władzę niższą.

4) Przy załatwianiu próśb o pozwolenia na budowę należy ściśle przestrzegać przepisy rozporządzenia Ministra Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 2 lipca 1929 r. o sporządzaniu i zatwierdzaniu projektów (planów robót budowlanych) i o trybie postępowania przy wydawaniu pozwoleń na budowę (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 456), natomiast niedopuszczalne jest stawianie żądań i stosowanie formalności, nie opartych na tym rozporządzeniu albo na rozporządzeniu o postępowaniu administracyjnym.

5) Przy przystąpieniu do robót budowlanych jak również w trakcie ich wykonywania, powinny być ściśle przestrzegane przepisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 września 1935 r. o nadzorze policyjno - budowlanym nad wykonywanymi robotami budowlanymi (Dz. U. R. P. Nr 70, poz. 438); nieprzestrzeganie tych przepisów z jednej strony może spowodować zwłokę w rozpoczęciu budowy (np. niewytknięcie w terminie linii, określającej położenie przedniej ściany budowy), z drugiej zaś strony — nawet i wstrzymanie budowy (niezwrócenie w swoim czasie przez organa władzy uwagi na wadliwość w budowie),

6) Plany zabudowania, uchwalone przez organa, określone w art. 29 prawa budowlanego, po upływie terminu zgłoszenia przeciw nim zarzutów, powinny być jak najrychlej przedstawione władzy, powołanej do ich zatwierdzenia, bowiem brak zatwierdzenia planu zabudowania stwarza niepewność co do urzeczywistnienia zamierzeń, przewidzianych w planie i wobec tego może hamować inicjatywę budowlaną.

7) Sprawy zatwierdzania planów parcelacji, stosownie do art. 52 i nast. prawa budowlanego powinny być załatwiane bez zwłoki, a szczególnie w przypadkach, gdy należy spodziewać się, że po dokonaniu parcelacji utworzone działki niezwłocznie będą zabudowywane.

Przeszkodą do zatwierdzenia planu parcelacji w pewnych przypadkach może być brak ulic lub dróg na parcelowanym terenie.

Zgodnie z art. 56 prawa budowlanego w przypadkach, gdy na terenach podlegających parcelacji konieczne jest przeprowadzenie nowych ulic lub dróg, albo gdy zachodzi potrzeba zmiany przyległych do tych terenów lub przechodzących przez nie istniejących ulic, placów i dróg, powinny być sporządzone przez właściwą władzę plany zabudowania omawianych terenów w trybie, przewidzianym w art. 7 — 51 prawa budowlanego.

Z powyższego wynika, że z reguły, o ile plan

parcelacyjny przewiduje ulice lub drogi, zatwierdzenie tego planu powinno być poprzedzone sporządzeniem planu zabudowania, gdyż tylko plan zabudowania gwarantuje najwłaściwsze ujęcie sprawy ulic i dróg.

Ponieważ jednak nie zawsze jest możliwe terminowe sporządzenie planu zabudowania, szczególnie gdy chodzi o osiedla wiejskie, przeto wyjątkowo dopuszczalnym jest zatwierdzenie planu parcelacji bez uprzedniego sporządzenia planu zabudowania, o ile by sporządzenie tego planu przed zatwierdzeniem planu parcelacji mogło spowodować zbyt wielką zwłokę, nieusprawiedliwioną rzeczywistą koniecznością i o ile plan parcelacji nie jest sprzeczny z zamierzeniami regulacyjnymi lub zamierzeniami władz państwowych, a zatwierdzenie nie spowoduje trudności lub niemożliwości zrealizowania tych zamierzeń.

Rzecz oczywista, że zatwierdzanie planów parcelacji, o których wyżej mowa, bez uprzedniego sporządzenia planu zabudowania w miastach i uzdrowiskach, uznanych za posiadające charakter użyteczności publicznej, powinno być stosowane nader ogólnie i po dokładnym zbadaniu sprawy.

Organa, powołane do zatwierdzania planu parcelacji powinny dopilnować, by przy zatwierdzaniu tego planu było zastrzeżone, że plan parcelacji zatwierdza się pod warunkiem zapewnienia swobodnego dostępu do wszystkich działek za pośrednictwem dojazdów, zaprojektowanych na planie parcelacji, jako ewentualne przyszłe ulice.

8) Również bez zwłoki powinny być załatwiane przez władze II instancji sprawy o pozwolenie na przekroczenie przepisanych wysokości budynków na podstawie art. 186 prawa budowlanego.

W przypadkach, gdy nie chodzi o przekroczenie wysokości ze względu na indywidualne warunki danej budowy, lecz ze względu na wyrównanie gabarytu albo ze względu na projektowane podniesienie wysokości budynków przy całej ulicy lub przy pierwszym jej odcinku, właściwe władze I instancji powinny występować z wnioskiem o zastosowanie ulgi w art. 186 nie dla każdego poszczególnego budynku, lecz dla całej ulicy, jej odcinka, a nawet ewentualnie i dla całego kompleksu ulic. Rzecz oczywista, że występując z takim wnioskiem, władze I instancji powinny ściśle określić obszar, dla którego ma być udzielona ulga i podać motywy, uzasadniające przekroczenie przepisanej wysokości.

9) P. P. Wojewodowie zechcą rozważyć, czy pobierane przez samorządowe władze policyjno-budowlane opłaty za czynności przy udzielaniu pozwoleń na budowę i na użytkowanie budynków nie są zbyt wysokie i w przypadkach, gdy obniżenie tych opłat jest możliwe — bez szkody dla organizacji służby budowlanej — zainicjują stosownie do przepisu art. 416 prawa budowlanego obniżenie tych opłat.

Zarazem należy zalecić wspomnianym wyżej władzom stosowanie i przed taką zmianą przepisów ulg w postaci obniżenia należnych opłat w tych wszystkich przypadkach, w których zastosowanie ulgi jest uzasadnione np. stanem materialnym budującego, albo charakterem lub przeznaczeniem budowanego obiektu“.

DODATEK KOMUNALNY DO PODATKU PAŃSTWOWEGO OD GRUNTÓW KOŚCIELNYCH.

W sprawie powyższej Minister Spraw Wewnętrznych wystosował do p. p. wojewodów w województwach południowych okólnik Nr 13 z dnia 24 marca 1939 r. Nr SF. 6-4-3 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 7, poz. 43) treści następującej:

„W ustawach gminnych, obowiązujących na obszarze województw południowych powtarza się przepis, że do opłacania dodatków do podatków bezpośrednich nie mogą być pociągani duszpasterze co do ich kongrui. Przepis ten nie został zniesiony i nadal obowiązuje, jak to uzasadnił Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z 24 czerwca 1938 r. L. rej. 1308/36, wobec czego w porozumieniu z Panem Min. Skarbu uchylam sprzeczne z tym zapatrywaniem wyjaśnienie okólnika Nr 1 z 7 stycznia 1935 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 2, poz. 1), wydane do art. 2 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych i jednocześnie wyjaśniam, iż proboszczowie wolni są od dodatków komunalnych do państwowego podatku gruntowego, wymierzonego od gruntów, z których dochody zostaną uznane przez właściwe kościelne władze diecezjalne za wchodzące w skład kongrui.

Proszę P. P. Wojewodów o zakomunikowanie powyższego zarządowi związków samorządowych z zaznaczeniem, że o uznaniu określonych gruntów kościelnych za wolne od dodatku komunalnego do podatku gruntowego, związki winny zawiadamiać właściwe urzędy skarbowe“.

MIESZKANIA DLA NAUCZYCIELI PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

W sprawie powyższej Minister Spr. Wewnętrznych wystosował do p. p. wojewodów (z wyj. śląskiego) oraz Zarządu Miejskiego m. st. Warszawy okólnik Nr 14 z dnia 27 marca 1939 r. Nr S. S. 53-1-106 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 7, poz. 44), treści następującej:

„W związku ze stanowiskiem Najwyższego Trybunału Administracyjnego, wyrażonym w szeregu wyroków oraz wątpliwościami nasuwającymi się przy rozstrzyganiu spraw, dotyczących ciężącego na gminach miejskich obowiązku dostarczania mieszkań nauczycielom publicznych szkół powszechnych względnie wypłacania im dodatków mieszkaniowych, w porozumieniu z P. Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśniam co następuje:

1) Przysługujący nauczycielom publicznych szkół powszechnych dodatek mieszkaniowy opiera się na przepisach art. 11 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 143) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 662) oraz ustawy z dnia 29 marca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 172).

2) Obowiązek wypłacania dodatku mieszkaniowego powstaje dla gminy miejskiej w razie niedostarczenia mieszkania lub nieprzyjęcia przez nauczyciela dostarczonego mieszkania, znajdującego się w budynku nie przeznaczonym na cele szkolne.

3) Przysługujący nauczycielom dodatek mieszkaniowy należy wypłacać również nauczycielkom mężatkom bez względu na to czy mąż nauczycielki

jest nauczycielem (kierownikiem) szkoły powszechnej i otrzymuje bezpłatne mieszkanie lub dodatek mieszkaniowy, czy też jest urzędnikiem państwowym lub samorządowym i korzysta z bezpłatnego mieszkania lub pobiera dodatek na mieszkanie.

4) Nauczycielowi publicznej szkoły powszechnej nie posiadającemu dzieci, a którego żona jest nauczycielką, przysługuje dodatek na mieszkanie w wymiarze dla samotnych.

5) Nauczyciel nie traci prawa do dodatku na mieszkanie, jeśli zajmując etat w pewnej szkole, nie pełni w niej faktycznie obowiązków nauczycielskich np. z powodu przydzielenia go przez władze szkolne do pracy administracyjnej.

6) Nauczycielom kontraktowym dodatek na mieszkanie nie przysługuje.

7) Za budynki szkolne, względnie budynki, przeznaczone na cele szkolne, należy rozumieć budynki szkolne, tak będące własnością gminy, jak i wynajęte przez gminę na cele szkolne.

8) Wypłacanie dodatku mieszkaniowego dla nauczycieli szkół powszechnych odbywa się na zasadach i w wysokości, określonej dla funkcjonariuszów państwowych w okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 22 grudnia 1928 r. L. D. III. 3954/1.

9) Okólnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr 25 z dnia 20 lutego 1934 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 5, poz. 47) traci moc jako nieaktualny.

10) Wyjaśnienia powyższe odnoszą się również do gmin wiejskich co do dodatku mieszkaniowego, z którego wypłatą dotychczas zalegają“.

ZACIĄGANIE POŻYCZEK ZAGRANICZNYCH PRZEZ ZWIĄZKI SAMORZĄDOWE.

W sprawie powyższej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało do p.p. wojewodów (z wyjątkiem śląskiego), przewodniczących wydziałów powiatowych i prezydentów miast pismo okólnie z dnia 16 marca 1939 r. Nr S. G. 22-132-1 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 7, poz. 47) treści następującej:

„Okólnikiem Nr 1 z dnia 7 stycznia 1935 r. o stosowaniu przepisów ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 2, poz. 5) Pan Minister Spraw Wewnętrznych zarządził w sprawie zaciągania pożyczek zagranicznych przez związki samorządowe, aby związki te nawet na samo podjęcie starań o pożyczkę zagraniczną uzyskiwały zgodę Pana Ministra Skarbu.

Wbrew temu zarządzeniu zdarzają się przypadki, że niektóre związki samorządowe bez zezwolenia odbywają rozmowy z pośrednikami, oferującymi kredyty zagraniczne względnie upoważniają do poszukiwania za granicą kredytów osoby, które niejednokrotnie nie dają gwarancji solidności lub są pośrednikami trzeciorzędny, — wobec czego wystąpienia ich na rynku zagranicznym imieniem samorządu polskiego mogą być szkodliwe dla interesów kredytu polskiego za granicą.

Wobec powyższego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prosi P. P. Wojewodów i Przewodniczących Wydziałów Powiatowych o przypomnienie zarządcom nadzorowanych przez Panów związków samorządowych wymienionego we wstępie zarządzenia i dopilnowanie, aby ono było wykonywane“.

O DZIERŻAWĘ SOLARNI SKÓR.

Minister Spraw Wewnętrznych wystosował w sprawie powyższej do p.p. wojewodów, przewodniczących wydziałów powiatowych i prezydentów miast pismo okólne z dnia 20 marca rb. Nr S. G. 36-53-2 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 7, poz. 49) treści następującej:

„Według informacji nadesłanych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu na terenie rzeźni samorządowych dzierżawia lub ubiegają się o dzierżawę solarni i magazynowania skór bydłych niejednokrotnie osoby fizyczne lub prawne, które wobec braku fachowości nie zapewniają spełnienia zamierzonej przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu akcji poprawy krajowego surowca skór nego.

Dla powodzenia tej akcji solarnie posiadają duże znaczenie, jako podstawa surowcowa dla przemysłu garbarskiego, którego dążeniem jest zaopatrywanie się w surowiec krajowy, posiadający najwyższe wartości przetwórcze.

Prowadzenie solarni przez fachowców da rękojmię należytego przystosowania surowca do potrzeb przemysłu krajowego, jego konserwacji i sortowania.

Pogląd ten podzieliła komisja surowców, badająca w roku 1937 potrzeby przemysłu garbarskiego, jak również Komitet Ekonomiczny Ministrów w uchwale swojej z dn. 10 czerwca 1937 r.

Biorąc pod uwagę powyższe względy oraz wyniki, jakie dotychczas w tej dziedzinie osiągnięto, Ministerstwo Przemysłu i Handlu doszło do wniosku, iż tylko związki przemysłu garbarskiego oraz organizacje gospodarcze rzemiosła rzeźniczo - wędliniarzkiego zapewniają całkowicie zadość uczynienie tym postulatami, jakie wysunięte zostały w związku z postawieniem na właściwym poziomie solarni skór bydłych.

W związku z powyższym proszę Panów Wojewodów o zalecenie zarządom gmin, posiadających rzeźnię, aby przy wydzierżawieniu solarni brały pod uwagę jako dzierżawców jedynie (określone wyżej związki i organizacje) oraz aby w przypadkach szczególnie wątpliwych zasięgały opinii Ministerstwa Przemysłu i Handlu co do fachowości danej organizacji przed zawarciem umowy o dzierżawę solarni. Zarazem proszę P.P. Wojewodów o zalecenie zarządom tych gmin, które solarnie już wydzierżawiły, aby rozważyły możliwości rozwiązania dotychczasowych umów o dzierżawę solarni, o ile dzierżawcy nie odpowiadają warunkom, ustalonym przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu“.

WYNAGRODZENIA STAROSTÓW JAKO PRZEWODNICZĄCYCH RAD KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało w sprawie powyższej pismo okólne z dnia 27 marca rb. S. G. 46-2-79 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 7, poz. 54) do p.p. wojewodów (z wyjątkiem Wojewody w Katowicach) treści następującej:

„Kilku P.P. Wojewodów zwróciło się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z zapytaniem, czy starostom może być przyznawane wynagrodzenie z tytułu przewodniczenia w radach K. K. O. względnie, czy starostowie mogą pobierać diety za udział w posiedzeniach organów kasy. W związku z tym Mi-

nisterstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wyjaśnia, co następuje:

Art. 14 (1) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 860), który stanowi, że członkowie organów kasy oszczędności mają prawo do wynagrodzenia za udział w posiedzeniach i do zwrotu rzeczywiście poniesionych kosztów podróży, bez prawa do stałego uposażenia — jest przepisem ogólnym.

Wspomniany wyżej artykuł został rozwinięty w § 9 (3) rozporządzenia wykonawczego z dnia 16 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 173), który postanawia, że przewodniczący oraz członkowie rady kasy pełnią swą funkcję bezpłatnie. Służą im jednak prawo do diet za udział w protokołowanych posiedzeniach oraz zwrot kosztów podróży w wysokości uchwalonej przez radę kasy w myśl zasad, ustalonych przez związek kas oszczędności, o ile nie stoją temu na przeszkodzie przepisy szczególne.

Takim przepisem szczególnym w odniesieniu do przewodniczących wydziałów powiatowych (starostów) jest właśnie postanowienie, zawarte w art. 59 ust. (5) i (6) ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego z dnia 23 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294), które wyraźnie zabrania przyznawania na korzyść przewodniczących wydziałów powiatowych i ich zastępców dodatkowego wynagrodzenia poza tym, które otrzymują z funduszu powiatowego związku samorządowego, zezwalając jedynie na przyznawanie im diet i kosztów podróży za podróże poza granice powiatu. Jest to niewątpliwie ten przepis szczególny, o którym mowa w ustępie poprzednim, w świetle którego starostom za przewodniczenie w radach lub komisjach K. K. O. nie przysługuje żadne wynagrodzenie ani też diety za udział w posiedzeniach tych organów K. K. O.“.

SAMOPOMOC ROLNA.

W Dzienniku Ustaw Nr 32, poz. 209 ukazało się rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 7 kwietnia 1939 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Skarbu o samopomocy rolnej.

Rozporządzenie to wydane zostało na podstawie ustawy z dnia 30 marca 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 200) w wykonaniu przepisów o przysposobieniu do świadczeń rzeczowych gospodarstw wiejskich, przez które rozumie się przygotowanie do działalności, odpowiadającej potrzebom obrony Państwa lub warunkom wojennym względnie przystosowanie do przejścia na wytwórczość wojenną (art. 27 ustawy o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych).

Zgodnie z cytowaną ustawą (art. 38) w czasie wojny, mobilizacji, jak również w przypadkach, gdy tego wymagać będzie interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, posiadacze gospodarstw wiejskich obowiązani są podporządkować się wszelkim zarządzeniom władzy, mającym na celu przystosowanie gospodarstw do wytwórczości wojennej, w szczególności nakazującym 1) wykonanie określonych prac i inwestycji, związanych z nakazaną przez władzę na podstawie tej ustawy produkcją; 2) wykonanie określonych prac i inwe-

stycyj, związanych z zabezpieczeniem środków wytwórczych lub uzyskanych wytworów; 3) wprowadzenie samopomocy rolnej, polegającej na obowiązku wzajemnej pomocy w obrębie gmin (gromad) i mającej na celu uzyskanie jak najwydatniejszej wytwórczości rolnej, ogrodowej lub hodowlanej. Powołane na wstępie rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych poświęcone jest właśnie organizacji tej samopomocy rolnej.

Przedmiotem samopomocy rolnej jest obowiązek: 1) wzajemnego świadczenia w formie robocizny oraz użyczenia sprzężaju, środków transportu, uprzęży, narzędzi i maszyn rolniczych; 2) wspólnego dokonywania upraw, siewu, pielęgnacji, zbiorów, omlotów oraz zabezpieczenia i przewozu plonów i produktów gospodarstw wiejskich. Obowiązek samopomocy rolnej można rozszerzyć na materiał siewny i pasze zarządzeniem starosty na podstawie uchwały wydziału powiatowego. Zasadą samopomocy jest wzajemność świadczeń w naturze lub odpłatność w gotówce, z wyjątkiem samopomocy okazywanej wspólnie posiadaczom gospodarstw, którzy którzy ze względu na specjalnie trudne warunki bytowania nie mogą dopełnić świadczeń wzajemnych. Samopomoc może być wprowadzona na obszarze całego województwa bądź jej części zarządzeniem wojewody.

Samopomocą na obszarze gromady kieruje przodownik wiejski, powoływany i odwoływany przez starostę, przy czym powołanie wymaga opinii „społecznej reprezentacji rolnictwa“. Do obowiązków przodownika wiejskiego należy: 1) zorganizowanie i kierowanie samopomocą rolną w obrębie gromady na podstawie wytycznych ustalanych przez starostę w porozumieniu ze „społeczną reprezentacją rolnictwa“; 2) doraźne rozstrzygnięcie sporów wynikłych przy wykonywaniu samopomocy rolnej. Bezpośredni nadzór nad przodownikiem sprawuje wójt, a „nadzór zwierzchni“ — starosta. Gromady i gminy obowiązane są udzielać przodownikom wszelkiej pomocy przy wykonywaniu przez nich czynności.

Jeżeli zachodzi konieczność okazania pomocy innej gromadzie, rozmiar i formę wzajemnych świadczeń ustala zarząd gminy na wniosek przodowników wiejskich zainteresowanych gromad.

ZASIŁKI DLA RODZIN OSÓB, ODBYWAJĄCYCH CZYNNĄ SŁUŻBĘ WOJSKOWĄ.

Ustawa z dnia 30 marca 1939 r. o zasiłkach dla rodzin osób, odbywających czynną służbę wojskową (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 196) powołuje zarządy gminne do orzekania w sprawach zasiłków, czyniąc gminy solidarnie odpowiedzialnymi z osobami, które nieprawnie pobrały zasiłek, za straty Skarbu Państwa, wynikłe z powodu zawinięcia zarządu gminnego (miejskiego), który świadomie lub wskutek oczywistego niedbalstwa uznał okoliczności niezgodne z rzeczywistością albo nie wziął pod uwagę przypadków, powodujących zupełne bądź czasowe wygaśnięcie prawa do zasiłku. O odpowiedzialności gmin orzekają ich władze nadzorcze. Gminy posiadać będą prawo regresu do odpowiednich osób. Osobnym rozporządzeniem będzie unormowany tryb co do orzekania o prawie do zasiłku, asygnowania wypłat, prowadzenia wykazów zasiłków przyznanych, wstrzymywania wypłat i orzekania zwrotu nienależ-

nie pobranych zasiłków. Wykonywanie czynności zarządów gminnych może być przekazane rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych władzom administracji ogólnej.

ZMIANA GRANIC NIEKTÓRYCH GMIN WIEJSKICH I MIEJSKICH, ZNIESIENIE I UTWORZENIE NOWYCH GMIN WIEJSKICH.

1. Rozporządzeniem Ministra Spr. Wewnętrznych z dnia 24 marca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 179) gromadę Łęcino przyłączono z gminy wiejskiej Gzowo w powiecie pułtuskim do gminy wiejskiej Zatory w tymże powiecie.

2. Rozporządzeniem Ministra Spr. Wewnętrznych z dnia 24 marca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 180) utworzono w powiecie warszawskim gminę wiejską Okęcie z części gminy wiejskiej Skorosze (gromady: Opacz Duża, Okęcie, Raków, Rakowiec, Salomea, Szczęśliwice, Wiktoryn, Załuski oraz część gromady Opacz) i gminy wiejskiej Wilanów (gromady Gorkiewki i Zbarz).

3. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 marca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 188) wprowadzono następujące zmiany w granicach gmin wiejskich w pow. warszawskim:

a) Z gromad: Grzybowa, Zielona, Wola Grzybowska oraz z części gromady Poligon, nie włączonej do miasta Rembertowa, należących do gminy wiejskiej Wawer i gromad: Szkopówka, żwir, Żorawka, Sulejówek i Cechówka z gminy wiejskiej Okuniew utworzono gminę wiejską Sulejówek.

b) Zniesiono gminę wiejską Zagózdź, przyłączając należące do niej gromady: Błota, Borków, Dębinka, Julianów, Miedzeszyn, Nowa Wieś, Świdry Małe, Wólka Zerzeńska i Zagózdź do gminy wiejskiej Letnisko - Falenica, a gromady: Las, Zbytki, Zerzeń, Zastów i Nowy Wawer do gminy wiejskiej Wawer.

c) Z gminy wiejskiej Wiązowna wyłączono gromady: Zamlądz, Rycice i część gromad Aleksandrów i Emów i włączono do gminy wiejskiej Letnisko - Falenica.

d) Z gminy wiejskiej Letnisko Falenica wyłączono gromady Anin i Międzylesie i przyłączono do gminy wiejskiej Wawer.

e) Z gminy wiejskiej Wawer przyłączono do gminy wiejskiej Bródno gromadę Kozia Górka.

4. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 marca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 188) zmieniono granicę gmin wiejskich Biniew, Czekanów, Skalmierzyce Nowe, Czarnylas, Granowiec, Odolanów, Daniszyn, Raszków, Przygodzice, Mikstat, Sieroszewice Nowe, Wysocko Wielkie, oraz gmin miejskich Odolanów i Ostrów Wielkopolski w pow. ostrowskim woj. poznańskiego.

5. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 marca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 190) z przyłączonej poprzednio (por. „Samorząd“ Nr 12) z pow. konińskiego do pow. tureckiego części gminy wiejskiej Tuliszków utworzono gminę wiejską Tuliszków, a z części gminy wiejskiej Piorunów i gminy wiejskiej Władysławów utworzono gminę wiejską Władysławów; z przyłączonych z pow. kolskiego do pow. tureckiego części gmin wiejskich Brudzew i Koźmin utworzono gminę wiejską Brudzew, jednak 2 gromady dawnej gminy Koźmin (Sarbice i Posoka) włączono do gminy wiejskiej

Przykona, a jedną (Lekaszyn) do gminy wiejskiej Orzeszków.

6. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 marca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 203) zniesiono gminę wiejską Gościeszyn w pow. żnińskim, woj. poznańskiego, przyłączając jej obszar do gminy wiejskiej Rogowo w tymże powiecie.

ZMIANA GRANIC M. BEREZY KARTUSKIEJ W POW. PRUŻAŃSKIEGO (WOJ. POLESKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24 marca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 178) z gminy wiejskiej Sielec w powiecie prużańskim wyłączono wieś Nowosiółki i włączono do miasta Berezki Kartuskiej. Równocześnie rozporządzenie określa nowe granice miasta.

ZMIANA GRANIC MIASTA WYSZKOWA W POW. PUŁTUSKIM (WOJ. WARSZAWSKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24 marca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 181) rozszerzono granicę m. Wyszkowa przez przyłączenie do niego z gminy wiejskiej Somianka w pow. pułtuskim części gromady Rybienko Nowe.

UTWORZENIE GMINY MIEJSKIEJ REMBERTÓW W POW. WARSZAWSKIM (WOJ. WARSZAWSKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 marca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 28,

poz. 186) utworzono w powiecie warszawskim gminę miejską Rembertów z gromad: Rembertów Stary, Rembertów Nowy, Karolówka, Zygmuntów-Magenta, Mokry Ług, Kawenczyn i Poligon (z wyjątkiem obszaru 101 ha), należących dotychczas do gminy wiejskiej Wawer.

ZMIANA GRANIC M. SKARŻYSKO - KAMIENNA W POW. KIELECKIM (WOJ. KIELECKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24 marca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 202) rozszerzono granicę m. Skarżysko-Kamienna przez przyłączenie do niego z gminy Bliżyn pow. kieleckiego gromady Bzin oraz niektórych gruntów z gminy Suchedniów tegoż powiatu. Równocześnie rozporządzenie określa nowe granice miasta.

UTWORZENIE GMINY MIEJSKIEJ WŁOCHY W POW. WARSZAWSKIM (WOJ. WARSZAWSKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 marca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 187) dotychczasową gminę wiejską Włochy w pow. warszawskim zaliczono w poczet miast, włączając nadto do niej z gminy wiejskiej Blizne w tymże powiecie część gromady Odolany i gromady Chrzanów oraz z gminy Skorosze tegoż powiatu część gromady Czechowice i gromady Szamotoy.

POWIAT BYDGOSKI NA POŻYCZKĘ OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ.

W związku z obecną sytuacją polityczną w dn. 30 i 31 marca b. r. odbyły się na terenie pow. bydgoskiego liczne zebrania, na których powzięte zostały uchwały zakupu obligacji Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej na łączną sumę zł. 286.880, a mianowicie zadeklarowały: rady gromadzkie — zł 6.120, rady gminne i miasta niewydzielone — zł 15.900, z okazji zebrania rad, obywatele powiatu bydgoskiego — zł 126.200, Bydgoska Rada Powiatowa — zł 100.000, K. K. O. pow. bydgoskiego — zł 25.000, wreszcie pracownicy samorządu ter. i starostwa — zł 13.660.

PLAN PRAC INWESTYCYJNYCH W GMINACH POWIATU STOLIŃSKIEGO (POLESIE) NA ROK 1939.

Powiat stoliński obejmuje 2 gminy miejskie niewydzielone, tj. Dawidgródek i Stolin, oraz 5 gmin wiejskich: Berezów, Płotnica, Chorsk, Stolin, Wysock.

Gminy miejskie są zadłużone i gospodarują w trudnych warunkach finansowych, natomiast gminy wiejskie, olbrzymie terenowo i pod względem zaludnienia, są samowystarczalne. Wprawdzie gminy wiejskie posiadają jeszcze zadłużenia krótkoterminowe i walczą z niedoborami z ubiegłych lat, jednak z każdym rokiem sytuacja gospodarcza ulega znacznej poprawie i stabilizacji.

Rok 1938 w życiu samorządu terytorialnego powiatu stolińskiego zaznaczył się wyjątkową żywotnością gospodarczą, gdyż przystąpiono do realizacji bardzo poważnych inwestycji jak budowy 14 szkół-pomników im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, gmachu na szkołę powszechną w m. Stolinie, budynku

na ośrodek zdrowia w Olhomlu, gm. chorskiej, budynku na łaźnię w m. Stolinie i we wsi Ladec gm. chorskiej. Podjęto bardzo poważne prace nad podniesieniem stanu sanitarnego na ulicach miast przez położenie chodników, naprawę jezdni, ścieków, odnowienie domów, parkanów itp.

Gminy wiejskie w szerokim zakresie prowadziły prace nad ulepszeniem dróg gruntowych sposobem szarwarkowym i w znacznym stopniu wygląd wsi poleskiej uległ poprawie przez odnowienie domów, budowę ustępów, studzien, naprawę parkanów itp.

Powyższe prace w 1939 r. będą w dalszym ciągu kontynuowane, a szczegółowe plany gospodarcze każdej z gmin przewidują w r. 1939:

1) m. Dawidgródek: dalsze kontynuowanie budowy szkoły - pomnika, kosztem 22.000 zł i roboty przy innej szkole na 3.000 zł, inwestycje na nowej targowicy kosztem 3.674 zł, budowa studzien publicznych kosztem 1.200 zł, zabrukowanie ulic kosztem 10.000 zł;

2) m. Stolin:

a) dalsze kontynuowanie budowy szkoły powszechnej kosztem 14.424 zł,

b) urządzenie targowicy kosztem 1.351 zł,

c) zabrukowanie ulicy Poleskiej i Kościelnej kosztem 26.760 zł,

d) kupno samochodu pożarniczego dla straży kosztem 16.800 zł;

3) gm. Berezów: dalsze kontynuowanie budowy 3 szkół - pomników kosztem 17.300 zł, budowa łaźni gromadzkiej w Berezowie przy częściowym parciu finansowym gminy kwotą 500 zł, zabrukowanie ulicy w Berezowie kosztem 3.462 zł, prace dro-

gowe sposobem szarwarkowym w ilości 14.460 dniówek pieszych;

4) gm. Chorsk: dalsze kontynuowanie budowy 3 szkół - pomników kosztem 40.000 zł, kontynuowanie budowy ośrodka zdrowia i studzien publicznych kosztem 4.600 zł, prace drogowe sposobem szarwarkowym przy użyciu 35.650 dniówek pieszych;

5) gm. Płotnica: kontynuowanie budowy 3-ch szkół - pomników kosztem 3.000 zł, prace drogowe i inne sposobem szarwarkowym przy użyciu 32.394 dniówek pieszych;

6) gm. Stolin: dalsze kontynuowanie budowy 2 szkół - pomników kosztem 20.000 zł, budowa 11 studzien publicznych kosztem 1.320 zł, prace drogowe i inne sposobem szarwarkowym przy użyciu 35.000 dniówek pieszych;

7) gm. Wysock: dalsze kontynuowanie budowy 2 szkół - pomników kosztem 18.562 zł, budowa mostu w Horodyszczu kosztem 5.400 zł i mostu Choczyń-Zadeń kosztem 2.000 zł, wykończenie szkół powszechnych w Horodyszczu i w Rzeczycy kosztem 4.000 zł i rozpoczęcie budowy szkoły w Tumieniu kosztem 7.500 zł, budowa i naprawa studzien kosztem 1.300

zł, przeprowadzenie prac drogowych i innych sposobem szarwarkowym przy użyciu 15.317 dniówek pieszych.

działalność powiatowego urzędu rozjemczego do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich w Świeciu w okresie budżetowym 1938/39.

W okresie budżetowym 1938/39 Urząd Rozjemczy do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich w Świeciu odbył 53 posiedzeń, na których załatwiono 316 spraw na sumę 644.632 zł. Na jednym posiedzeniu załatwiono przeciętnie 6 spraw. Wydano 244 orzeczeń, a 73 spraw załatwiono ugodowo. W 19 wypadkach wstrzymano egzekucje. Od 41 orzeczeń wniesiono odwołania do Sądu. Przeciętny koszt załatwienia jednej sprawy wynosił ca 23 zł.

Z kończącym się okresem do przyjmowania wniosków zauważono większy wpływ wniosków, składanych przeważnie przez dłużników. Wynika z tego, że nie wszystkie jeszcze sprawy, dotyczące oddłużenia rolnictwa, są uregulowane.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowania z dn. 13.IV. 1939 r.)
1 dol. St. Zjedn. — 5.31 zł.
100 frank. szwajc. — 119.03 zł.
1 funt. szterl. — 24.91 zł.
100 frank. franc. — 14.11 zł.

CENY ZBOŻA.

W dn. 13.IV. 1939 r. Warszawa. (Cena za 100 kg.)
Zyto 14.75 — 15.50 zł.
Pszemica 21.25 — 22.25 zł.
Jęczmień 18.25 — 19.20 zł.
Owies 16.25 — 17.50 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Jeden z zarządów gminnych za-
pytuje:

Czy członek kolegium Zarządu Gminnego, względnie wszyscy członkowie, mogą być pozbawieni mandatu na podstawie formalnej uchwały rady gminnej, którą wyrażono danemu członkowi, względnie kolegium Zarządu wotum nieufności, oraz jakie okoliczności mogą być brane pod uwagę przy podjęciu odnośnej uchwały.

Czy praca członka na niekorzyść danego związku samorządowego, może być powodem do wydalenia go z zajmowanego stanowiska.

Odpowiedź: Wypadki utraty względnie pozbawienia mandatu członka organu ustrojowego związku samorządowego są w ustawach ustrojowych wyraźnie przewidziane i interpretacja rozszerzająca w tej dziedzinie jest niedopuszczalna.

Kwestie te regulują następujące przepisy ustawy z dn. 23.III.1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (D. U. R. P. Nr 35, poz. 294).

1) W myśl art. 7 członek organu ustrojowego związku samorządowego traci mandat, gdy w okresie jego sprawowania zajdzie albo wiadoma się stanie okoliczność, która wyłączałaby wybieralność danej osoby.

2) W myśl art. 8 utratę mandatu powoduje

opuszczenie bez usprawiedliwionych powodów trzech kolejnych posiedzeń organu stanowiącego lub zarządzającego.

3) W myśl art. 36 rada miejska może wykluczyć ze swego grona za czyn hańbiący większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 2/3 ustawowej liczby członków.

4) W myśl art. 70 członek organu zarządzającego może być złożony z urzędu jeżeli ze szkodą dla interesu publicznego nie wykonywa ciężących na nim obowiązków, bądź też spełnia je nienależycie, niedbale lub nieudolnie względnie jeżeli postępuje w sposób obniżający powagę i zaufanie, jakiego wymaga zajmowane przez niego stanowisko.

Podane pod 1) i 2) postanowienia nie mają do poruszonego wypadku zastosowania. Odpada również pkt. 3), gdyż chodzi tu o radnego, a nie członka zarządu oraz uprawnienie wykluczenia przysługuje tylko radom miejskim. Wreszcie do przewidzianego art. 70 złożenia z urzędu uprawnione są władze nadzorcze, a nie organ stanowiący.

Jak zatem z powyższego wynika brak podstawy prawnej dla pozbawienia mandatu członka zarządu przez radę gminną, jak również wyrażenie przez radę gminną członkowi zarządu względnie całemu zarządowi tzw. „wotum nieufności“ nie ma żadnych skutków prawnych.

J. B.

GIELDA MIĘSNA w WARSZAWIE, UL. JAGIELLOŃSKA Nr 1

Stosownie do p. 13 § 20 poz. 209 Dz. U. R. P. 23/30 podaje się do wiadomości pp. Członków Giełdy Mięskiej w Warszawie Sprawozdanie rachunkowe Giełdy Mięskiej na dn. 31 grudnia 1938 r.

BILANS NETTO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 1938 R.

STAN CZYNNY

Kasa	17.590,29
Banki i Pocztaowa Kasa Oszczędności	236.196,82
Papiery wartościowe	107.440,—
Ruchomości	46.399,93
Kasa targowa	500.000,—
Dłużnicy	88.536,25
Sumy przechodnie	7.674,43
	1.003.837,72
Maklerzy na przedwpiłaty	15.000,—
	1.018.837,72

STAN BIERNY

Fundusz rezerwowy	pozostałość z r. 1937	zł 240.220,—
	przeznacz. w r. 1938	„ 116.230,—
	z przen. Fund. Zapas.	„ 50.000,—
		406.450,—
Fundusz specjalny, pozostałość z r. 1937		33.797,20
Fundusz amortyzacyjny	pozostałość z r. 1937	zł 16.016,75
	przeznacz. w r. 1938	„ 4.640,—
		20.656,75
Wierzyciele z tyt. „O. N.“		406.571,86
Wierzyciele inni		77.337,72
Sumy przechodnie		59.024,19
		1.003.837,72
Maklerzy za przedwpiłaty		15.000,—
		1.018.837,72

ZESTAWIENIE WYDATKÓW I WPŁYWÓW ZA ROK OPERAC.

Winieni	36.901,61
Ogólne Zgromadzenie, Rada i Komisje	5.376,—
Komisja i Sąd Rozjemczy	8.600,—
Nadzór rządowy	80.401,22
Prace nad organizacją rynku	130.696,15
Koszta ogólne	52.019,55
Inkaso i kontrola rimanentów	14.120,31
Subwencje na cele społeczne i charytatywne	
Subwencje dla instytucji i organizacji rolniczych i bran- żowych na prace gospodarcze i kulturalne	15.550,—
Komisja branżowa - skarbowa - podatkowa	12.000,—
Fundusz amortyzacyjny	4.640,—
Nadwyżka dochodów za r. 1938 przelana na Fundusz Rezerwowy	116.230,—
	426.534,84

MA	4.845,—
Wpisowe	
Składki członkowskie	64.626,—
Karty uczestnictwa	14.033,25
Opłaty od transakcji	215.644,93
Opłaty sądowe	1.074,80
Odsetki od lokat	10.630,03
Wpływy nieprzewidziane	872,20
Wpływy kasy targowej na kontrolę rimanentów	1.400,—
Wpływy za inkaso podatków	113.408,63
	426.534,84

GŁÓWNY KSIĘGOWY:
(—) H. Rosiek

DYREKTOR BIURA GIELDY:
(—) A. J. Bulhak

PREZES RADY GIELDOWEJ:
(—) J. Siwiec

KOMISJA REWIZYJNA:
(—) J. Bugajski
(—) J. Żarnowski
(—) J. Karasiewicz
(—) M. B. Rotszajt

Warszawa, dnia 24 lutego 1939 r.

czas. 13458 / 21 / 16

NA NADCHODZĄCY SEZON ROBÓT BUDOWLANYCH I INNYCH
B. AKTUALNE I POTRZEBNE WYDAWNICTWO:

Wyszła z druku książka p. t.

DOSTAWY I ROBOTY NA RZECZ ZWIĄZKÓW SAMORZĄDOWYCH

Zbiór przepisów ogólnych
i warunków technicznych

KSIĄŻKĘ OPRACOWALI:
CZĘŚĆ I. PRZEPISY OGÓLNE

KAZIMIERZ PYSZKOWSKI
Inspektor Związku Miast Polskich
Mgr STEFAN GRZESZCZAK
Referent Związku Miast Polskich

CZĘŚĆ II. WARUNKI TECHNICZNE

Inż. JAN MOKRZYCKI
przy współudziale inżynierów-specjalistów

Cena egzemplarza Zł 8 gr 50 (+ porto)

ZAMÓWIENIA WYKONUJE:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY
WARSZAWA, MIODOWA 6. Tel. 5-92-63

PILNE - UWAGA !

WYBORY DO ZARZĄDÓW GMINNYCH I WYDZIAŁÓW POWIATOWYCH

Samorządowy Instytut Wydawniczy (Warszawa ul. Miodowa 6 tel. 592-63)

wydał książkę Bronisława Wesołowskiego

p. t. „PRZEPISY WYBORCZE DO ZARZĄDÓW GMINNYCH I WYDZIAŁÓW POWIATOWYCH“

Książka zawiera wszystkie rozporządzenia ministerialne wraz z przepisami związkowymi i objaśnieniami i służy jako nieodzowny podręcznik przy czynnościach wyborczych dla Wydziałów Powiatowych, Zarządów Gminnych oraz powołanych Komisji.

Cena egzemplarza zł 1 gr 50 (+porto)

Jednocześnie Instytut przygotował komplety wszystkich druków wyborczych w tym zakresie w liczbie odpowiadającej potrzebom gminy. **Cena kompletu druków zł 1 (+ porto).** Zamówienia wykonuje się odwrotnie.